

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

11 אפריל 2019

בפני כב' השופט ארנון דראל

עת"מ 43552-04-16

העמותה למען מדע מוסרי נ' הממונה על העמדת מידע לציבור במשרד הבריאות ואח'

בעניין: העמותה למען מדע מוסרי
ע"י עוה"ד שגיאה אגמון, גלעד הלר
העותרת

נגד

1. הממונה על העמדת מידע לציבור במשרד הבריאות
2. יו"ר המועצה לניסויים בבעלי חיים
ע"י עו"ד מורן בראון, פרקליטות מחוז ירושלים - אזרחי
3. חברי הוועדות המוסדיות של "טבע – תעשיות פרמצבטיות בע"מ"
ע"י עוה"ד רן פוגל וכרמית סולימן
4. האוניברסיטה העברית-חברי הוועדה הפנימית למתן היתרים לעריכת ניסויים
5. אוניברסיטת תל אביב-חברי הוועדה הפנימית למתן היתרים לעריכת ניסויים
בבעלי חיים
7. אוניברסיטת בר אילן - חברי הוועדה הפנימית למתן היתרים לעריכת ניסויים
בבעלי חיים
8. מכון ויצמן למדע - חברי הוועדה הפנימית למתן היתרים לעריכת ניסויים בבעלי
חיים
ע"י עו"ד גילי שפר

המשיבים

חקיקה שאוזכרה:

- [חוק צער בעלי חיים \(ניסויים בבעלי חיים\), תשנ"ד-1994](#): סע' 2, 8, 9, 9(א), 9(א1), 9(א3), 9(ב), 10, 11, 1
- [12, 13, 14, 14\(ד\), 17\(ד\), 22](#)
- [חוק חופש המידע, תשנ"ח-1998](#): סע' 1, 9(א1), 9(ב1), 9(ב6), 9(ב7), 10, 11, 17(ד)
- [כללי צער בעלי חיים \(ניסויים בבעלי חיים\), תשס"א-2001](#)
- [חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965](#)
- [חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981](#): סע' 2(9), 5, 6, 7
- [חוק העונשין, תשל"ז-1977](#): סע' 288, 288א, 382א
- [תקנות חובת המכרזים, תשנ"ג-1993](#)
- [חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו](#): סע' 7(א)

כתבי עת:

[אהרן ברק, "חופש המידע ובית-המשפט", קרית המשפט, ג \(תשס"ג-2003\) 95](#)

מיני-רציו:

* נדחתה עתירה שעניינה בחשיפת זהותם של חברי הוועדות הפנימיות לאישור ניסויים בבעלי חיים, שפועלות במוסדות המחקר בישראל. נפסק, כי ביוש (Shaming) ברשתות חברתיות יכול להיחשב כפגיעה בביטחוננו או שלומנו של אדם.

* בעלי חיים – צער בעלי חיים – ניסויים

* משפט חוקתי – זכויות יסוד – הזכות לפרטיות

העותרת – העמותה למען מדע מוסרי, הגישה עתירה שבמרכזה עומדת סוגיית חשיפת זהותם של חברי הוועדות הפנימיות לאישור ניסויים בבעלי חיים, שפועלות במוסדות המחקר בישראל, לפי סעיף 14 לחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים).

בית המשפט דחה את העתירה ופסק כלהלן:

יש לראות את הביטוי 'ביטחוננו ושלומנו של אדם' ככולל גם את הממדים הנפשיים, ולא רק את הממדים הפיזיים. הרחבה כזאת מתחייבת מהשינוי שחל במרוצת הזמן בדרך קיומו של השיח הציבורי, בשימוש הנעשה ברשתות החברתיות ובזמינות שיש לכלל הציבור לאמצעי התקשורת המודרנית, דבר המביא עמו שינוי בתרבות השיח ובתוצאות הנלוות לכך.

לאור המציאות המשתנה, עם התפתחות המדיה הדיגיטלית ושינוי דרכי הפרסום וההפצה של מידע, שיימינג יכול להיחשב כפגיעה בביטחוננו ושלומנו של אדם – ובמקרה זה החשש הוא ממשי. מתוך הדברים שצורפו, הביטויים שכבר נשמעו ואלה הצפויים ככל שהשמות יפורסמו, קיים חשש ממשי בהסתברות גבוהה לפגיעה בשמם הטוב של חברי הוועדות המוסדיות, להעלבתם, להשמעת דברי נאצה פוגעניים ולקריאות לחרם כזה או אחר עליהם.

בהתחשב בחוק הניסויים, שקובע הוראת חיסיון מיוחדת למידע הנוגע לניסויים בבעלי חיים, ובכך שלא מדובר במי שממלאים תפקיד ציבורי בכיר, יש לראות את הסייג בנוגע לביטחוננו ושלומנו של אדם כמתקיים כאן.

מתקיים סייג נוסף, שלפיו בגילוי המידע יש פגיעה בפרטיות – כאשר לא בטוח אם היתרון שבמסירת המידע מצדיק את הפגיעה בפרטיות. המידע על חברותו של אדם בוועדה מוסדית הוא מידע הכלול במסגרת ענייניו הפרטיים, ומטרת מסירתו לרשות אינה בהכרח מצדיקה את מסירתו בהיבט הפרסונלי ולא בהיבט המוסדי.

התועלת שתצמח מפרסום שמות חברי הוועדה בהשוואה למצב הנוכחי שבו המידע גלוי רק למועצה, אינה משמעותית ואין בכוחה לגבור על החשש המשמעותי מפני ביוש חברי הוועדה, הפגיעה בפרטיותם והשיבוש בעבודת הוועדות והמועצה.

פסק דין

מבוא

1. שאלת חשיפת זהותם של חברי הוועדות הפנימיות לאישור ניסויים בבעלי חיים, שפועלות במוסדות המחקר בישראל, לפי [סעיף 14 לחוק צער בעלי חיים \(ניסויים בבעלי חיים\)](#), התשנ"ד-1994 (להלן בהתאמה: [הוועדות המוסדיות, חוק הניסויים](#)) היא העומדת במרכז של עתירה זו.
2. העותרת פנתה ביום 3.11.15 אל המשיבה 1 (להלן: [הממונה](#)) בבקשה למתן מידע לפי [חוק חופש המידע](#), התשנ"ח-1998 (להלן: [חוק חופש המידע](#)). המידע שהתבקש כלל בין היתר את שמות כל החברים בוועדות המוסדיות, וזאת לצד מידע נוסף על אודות הוועדות המוסדיות, נתונים סטטיסטיים באשר לניסויים שאושרו, ולניסויים שבוצעו. הבקשה נענתה באופן חלקי בלבד והעותרת הגישה את העתירה.
3. בדיון מוקדם שהתקיים לפני כב' השופט (כתוארו אז) ד"ר י' מרזל ביום 7.3.17 הגיעו הצדדים להסכמה שקיבלה תוקף של פסק דין, בדבר מסירת פרטים על חברי ועדות מוסדיות, מתוך הנחה שלא הובעה התנגדות למסירתם. לאחר הדיון התברר למשיבים כי טעו והם ביקשו לבטל את פסק הדין. בית המשפט נעתר לבקשה.
4. משבוטל פסק הדין, ועל רקע מסירתו של חלק מהמידע שהתבקש, נותרה להכרעה בקשתה של העותרת לחשיפת הזהות של חברי הוועדות המוסדיות באופן שבו יימסרו שמותיהם של כל החברים בוועדות המוסדיות. ביום 11.12.17 ניתנה החלטת הממונה (להלן: [ההחלטה](#), נספח ט' לעתירה המתוקנת), שלאחריה ביום 25.2.18 הוגשה עתירה מתוקנת, שמופנית כלפי ההחלטה המעודכנת.
5. לקראת המועד שנקבע לדיון בעתירה הגישו המשיבים 1-2 (להלן: [המשיבים](#)) כתב תשובה. סמוך לפני המועד הוגשה גם בקשה של חברי הוועדה המוסדית של חברת טבע להצטרף כמשיבים לעתירה, תוך שמירה על חיסיון זהותם במסגרת ההליך (לאחר הדיון התבקש צירוף חברי הוועדות המוסדיות באוניברסיטאות ובמכללות). חברי הוועדות המוסדיות אכן צורפו כמשיבים באופן ישיר ובאמצעות המוסדות (להלן ייקראו החברים: [חברי הוועדות המוסדיות](#) והגופים עצמם ייקראו: [המוסדות](#) - לפי העניין). לצד כתבי תשובה שהגישו לעתירה המתוקנת חברי הוועדות המוסדיות שביקשו להצטרף להליך, הוגשו גם ניירות עמדה של חברים רבים בוועדות מוסדיות אחרות, וזאת באמצעות המשיבים. השמות של חברי הוועדות המוסדיות הוגשו בניירות העמדה שנמסרו לעיון העותרת כשהם מושחרים. משהושלמה הגשת כתבי הטענות אליהם הצטרפו בקשות שונות התקיים דיון בעתירה לגופה בגדרו נשמעו טענות הצדדים. לאחר הדיון הוגשו בקשות להשלמת מידע עובדתי ולהשלמת טיעון שנענו כפי שאפרט בהמשך.

6. ההכרעה בעתירה מעוררת מספר שאלות ובהן השאלה האם חל אחד הסייגים למסירתו של מידע מכוח [חוק חופש המידע](#), ככל שחל אחד הסייגים, האם קמה הצדקה למסירת המידע באופן חלקי מכוח [סעיפים 10 ו-11](#) לחוק חופש המידע ובהמשך לכך האם מתקיימים התנאים הקבועים [בסעיף 17\(ד\)](#) לחוק חופש המידע המאפשרים את מסירת המידע מכוח שיקול הדעת המסור לבית המשפט. במסגרת הדיון בשאלות אלה נדרשה התייחסות לטענות העותרת באשר לחשיבות שיש למסירת המידע ולעומתה לטענות המשיבים, המוסדות וחברי הוועדות המוסדיות באשר לנזק שייגרם להם ממסירתו. עמדה זו נמסרה, כאמור, בהתאם [לסעיף 13](#) לחוק. את כל אלה יש לבחון לאורו של [סעיף 22](#) לחוק הניסויים הקובע הוראת חיסיון ייחודית למידע הנוגע לניסויים בבעלי חיים.

7. נפתח אפוא בסקירת המסד הנורמטיבי הנוגע להוראות חוק הניסויים והכללים שנקבעו מכוחו, תוך בחינת המעמד שנקבע לוועדות המוסדיות. את המסד הנורמטיבי נשלים בפירוט של הקביעות שנעשו בהליכים קודמים הנוגעים לפרסום מידע בהקשר לניסויים בבעלי חיים ופרשנות [סעיף 22](#) לחוק הניסויים. לאחר מכן נפנה לסקירת החלטת הממונה ונדון בטענות שנטענו בקשר אליה.

ניסויים בבעלי חיים

8. חוק הניסויים מתיר עריכת ניסויים בבעלי חיים אך קובע מגבלות שונות: הגבלה של מספר בעלי החיים הכלולים בניסוי למספר הקטן ביותר הדרוש לביצוע הניסוי, הקפדה על מזעור הכאב והסבל שייגרמו לבעלי החיים, וכן פירוט הוראות המיועדות לכך בתוספת לחוק. החוק קובע כי הניסויים ייערכו רק על ידי חוקר מוסמך במוסד שאושר על ידי המועצה הארצית לניסויים בבעלי חיים (להלן: **המועצה**) בהתאם לכללים שקבעה. [בסעיף 11](#) נקבעו התנאים להכרה במוסד, שבו יוכל להיערך ניסוי בבעלי חיים [ובסעיף 12](#) לחוק נקבעו הדרישות שצריכות להתקיים במוסד כדי שהמועצה תתיר עריכת ניסוי.

9. חוק הניסויים מבחין בין שני גופים היכולים להתיר ניסויים:

א. **הוועדה למתן היתרים לעריכת ניסויים בבעלי חיים המוקמת מכוח [סעיף 13 לחוק הניסויים](#)** – ועדה זו מורכבת מחברי המועצה לניסויים בבעלי חיים. המועצה שהקמתה הוסדרה [בסעיף 2](#) לחוק הניסויים כוללת 23 חברים (נציגי אקדמיה, נציגי שרים שונים ונציגים של ארגון הגג של הארגונים למען בעלי חיים) והיא ממנה וועדה המורכבת משלושה מבין חבריה – שאחד מהם הוא רופא וטרנר, השני הוא חוקר מתחום מדעי החיים והרפואה והשלישי שלא מתחומים אלה.

ב. **הוועדה המוסדית** – ועדה זו מוקמת במוסדות השונים, ומסירת המידע על אודות חבריה היא העומדת במוקד הדיון בעתירה ושעניינה מוסדר [בסעיף 14](#) לחוק הניסויים:

”(א) על אף האמור בסעיף 13, משרד ממשלתי, מוסד להשכלה גבוהה, מוסד חינוכי או מוסד שאישרה המועצה לעניין זה, רשאים להקים ועדה פנימית אשר אחד מחבריה רופא וטרינר והיא תמלא, לעניין אותו מוסד, את תפקידי הוועדה שהוקמה לפי סעיף 13.

(ב) הועדה תפעל לפי כללי המועצה או לפי כללים פנימיים, שקבע לעצמו המוסד ואשר אושרו על ידי המועצה”

10. חוק הניסויים קבע בנוסף הסדרי דיווח ופיקוח של המועצה על המוסדות, שבהם פועלת ועדה מוסדית ומטיל חובות דיווח. נקבע כי ועדת ביקורת שבראשה יעמוד נציג שר המשפטים תוקם במועצה, וכי ועדה זו תבדוק האם הניסויים מבוצעים תוך חריגה מההיתר שניתן. אותה ועדת ביקורת תוכל לבטל היתר שניתן, לשנות אותו או להתנות את המשך ביצוע הניסויים בכל תנאי שתמצא לנכון (סעיף 18). לצד אלה הוטלה על המוסדות שהותר להם לקיים ניסויים חובה לדווח על הניסויים שנערכו אחת לשנה וכן חובה לדווח על תקלה או בעיה מיוחדת שהתעוררו בסמוך למועד שבו התעוררו (סעיף 17). הוועדות המוסדיות חויבו בדיווח על הניסויים אחת לחצי שנה (סעיף 14(ב)).

11. להשלמת התמונה נזכיר את [סעיף 22](#) לחוק הניסויים המורה על שמירת סודיות:

”מי שממלא תפקיד מכוח חוק זה, לא יגלה ידיעה או תוכנו של מסמך שהגיעו לידי מכוח תפקידו אלא על פי היתר בכתב מאת יושב ראש המועצה; אין בהוראה זו כדי למנוע גילוי לפי דרישת היועץ המשפטי לממשלה לצורך משפט פלילי או לפי דרישת בית המשפט.”

כללי ה-NRC

12. כפי שאפרט להלן, נידרש בהמשך הדברים גם לכללים שנקבעו על ידי המועצה הלאומית למחקר של ארה"ב (להלן: **כללי ה-NRC**) ומשכך נסקור גם אותם בקצרה.

13. הכללים מצויים בחוברת "Animals Guide for the Care and Use of Laboratory", שמפרסמת המועצה הלאומית למחקר של ארצות הברית (להלן: **ה-NRC**). המדובר בקובץ של כללים באשר לטיפול ולשימוש בבעלי חיים במעבדות, המצוי בשימוש נפוץ בארה"ב. מטרת החוברת היא לסייע למוסדות וחוקרים המשתמשים בבעלי חיים לצרכי ניסויים מדעיים לעשות זאת בהתאם לסטנדרטים מדעיים ומוסריים. הכללים מתווים

הוראות בדבר מתן היתרים לניסויים במוסדות, הנחיות להכשרת חוקרים לבצע ניסויים בבעלי חיים והוראות על דרך ביצוע הניסויים. הכללים גובשו על סמך עקרונות מדעיים ודעות מומחים על מנת להנחיל מתודות טיפול בבעלי חיים המבטיחות את איכות המחקר תוך שמירה על מתן יחס הומאני לבעלי החיים. החוברת מגדירה את אחריות הוועדות המוסדיות ואת הרכב החברים שבה :

"The responsibility of the IACUC is to oversee and routinely evaluate the Program. It is the institution's responsibility to provide suitable orientation, background materials, access to appropriate resources, and, if necessary, specific training to assist IACUC members in understanding their roles and responsibilities and evaluating issues brought before the committee.

Committee membership includes the following:

- a Doctor of Veterinary Medicine either certified (e.g., by ACLAM, ECLAM, JCLAM, KCLAM) or with training and experience in laboratory animal science and medicine or in the use of the species at the institution
- at least one practicing scientist experienced in research involving animals
- at least one member from a nonscientific background, drawn from inside or outside the institution
- at least one public member to represent general community interests in the proper care and use of animals."

GUIDE FOR THE CARE AND USE OF LABORATORY ANIMALS, p. 24 (National Research Council, 8th ed., 2011).

14. [כללי צער בעלי חיים \(ניסויים בבעלי חיים\)](#), התשס"א-2001 (להלן: **כללי צער בעלי חיים**) מפנים לכללי ה-NRC. בהמשך לכך בהחלטת המועצה 1/2013 בדבר ייסוד ועדות מוסדיות לטיפול ושימוש בבעלי חיים מיום 24.6.13 (להלן: **החלטה 1/2013**) הומלץ שכל מוסד יקים ועדה מוסדית על בסיס עקרונות כללי ה-NRC. במסגרת זאת נקבע כי הוועדות צריכות להיות מורכבות מבעלי התפקידים הבאים :

א. יו"ר הועדה - דמות מוערכת ובעלת משקל במוסד.

ב. רופא וטרינר – שיהיה וטרינר מוסמך עם מומחיות הכשרה וניסיון ברפואת חיות המעבדה או בשימוש במיני בעלי חיים שבמוסד (וטרינר מוסמך/ מומחה לרפואת חיות מעבדה). הומלץ כי הוטרינר המוסדי ייקח חלק בעבודת הוועדה.

ג. חבר – שהוא מדען פעיל שעוסק ובעל ניסיון במחקר בבעלי חיים.

ד. חבר – שאין לו רקע מדעי, שיכול להימנות על אנשי המוסד או להיות או מחוץ לו.

פסק הדין בעתירה הקודמת

15. העתירה הקודמת (עת"מ (ירו') 14037-05-12 העמותה למען מדע מוסרי נ' יו"ר המועצה לניסויים בבעלי חיים [פורסם בנבו] (להלן: **העתירה הקודמת**)), הוגשה על ידי שלושה עותרים: העותרת, בא-כוחה בהליך זה – עו"ד שגיאה אגמון, וכן על ידי העמותה "מאחורי דלתות המעבדה", שיוצגה באותו הליך על ידי עו"ד ליויאן סגל (להלן: **עו"ד סגל**). באותה עתירה נדונה דחייתה של בקשת העותרים לקבל פירוט של שם המוסד שבו נערך כל ניסוי בבעלי חיים. אף שאותה בקשה לא עסקה במידע שהתבקש בגדרה של העתירה שלפני (שכן המידע המבוקש כעת נמסר בעבר), הרי שהצדדים טענו לפניי גם בהסתמך על הקביעות שנעשו שם, וזאת על אף שהעותרת הסתייגה מהסתמכות זו בשל כך שהחלטת הממונה מושא העתירה זו אינה נסמכת על פסק הדין בעתירה הקודמת ואינה מזכירה אותו. הצדדים חלוקים באשר לפרשנות ולהשלכות של הקביעות שניתנו בפסקי הדין שניתנו בעתירה הקודמת.

16. בית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים (כב' השופט (כתוארו אז) י' נועם) קיבל את העתירה הקודמת ומצא כי אין מניעה למסירת המידע. בין היתר הוא נסמך על כתב התשובה שהגישה המדינה, שבו נטען כי רשימת החוקרים ידועה "רובה ככולה" תוך שכתב את הדברים הבאים:

"הנה-כי-כן, מסירת כלל המידע, לרבות המידע שבמחלוקת, אינה משנה את המצב הקיים, המאפשר כבר כיום להתחקות אחר שמותיהם של חוקרים אשר עובדים במוסדות מחקר המחזיקים בהיתר לביצוע ניסויים בבעלי חיים; ואין במסירת המידע נושא העתירה כדי להוסיף פרטים אודות זהותם של החוקרים האמורים, ואין אף לקשור בינם לבין ניסויים ספציפיים בבעלי חיים. לפיכך, אם אין במידע המתבקש כל זיקה לחוקרים עצמם – ממילא אין במסירתו משום פגיעה בפרטיותם..." (פסקה 25).

17. בית המשפט לעניינים מנהליים הוסיף, בהתייחסו לנימוק נוסף להימנעות ממסירת המידע, כי החשש לפגיעה בשלומם ובטחונם של חוקר כתוצאה מחשיפת המידע שבמחלוקת הוא בעל "תוחלת סיכון" נמוכה, אם בכלל. עוד נדונו בפסק הדין טענות נוספות לאי מסירתו של המידע שהתבקש. תוצאת פסק הדין בעתירה הקודמת בערכאה הראשונה הייתה כי

המדינה חויבה לחשוף לפני העותרים את כלל המידע שהתבקש לגבי ניסויים בבעלי חיים בישראל לרבות שם המוסד.

18. על פסק דינו של בית המשפט לעניינים מנהליים בעתירה הקודמת הוגשו שלושה ערעורים. הדיון בערעורים מוקד בשאלה האם יש להורות על פרסום שם החברה או המוסד, שבו נערך ניסוי מסוים בבעלי חיים, וזאת לצד יתר הנתונים שהוסכם לפרסום בנוגע לכל ניסוי שאושר. בית המשפט העליון קיבל חלק מהערעורים וקבע כי הנתון על אודות שמות המוסדות העורכים את הניסויים לא יפורסם. כבי' השופט נ' סולברג ציין בפסק הדין את הדברים הבאים, שמוקדו ביחס שבין [חוק חופש המידע](#) לבין [סעיף 22](#) לחוק הניסויים:

"אכן, שיקול דעתו של יו"ר המועצה מושפע מהוראותיו של [חוק חופש המידע](#). הדבר עולה גם מנוסח הסכמת הצדדים בהליכים הקודמים, לפיה בקשות לפרסום מידע מהמערכת הממוחשבת יטופלו "בהתאם לאמות המידה הקבועות ב[חוק חופש המידע](#)". ומזווית אחרת: הביקורת השיפוטית על החלטת יו"ר המועצה צריכה להעשות לאור חוק זה. ברם, אין משמעות הדבר ששיקול דעתו מוגבל להוראות חוק זה, וזאת לנוכח הוראת שמירת הדינים שב[חוק חופש המידע](#). המלאכה שאותה נדרש בית המשפט לעשות במצב זה, הוא לברר את התכליות שבבסיס הוראת החיסיון המקורית, בחוק הניסויים בבעלי חיים, ולאזנה אל מול תכליות הגילוי שב[חוק חופש המידע](#)... מלאכה זו לא נעשתה במסגרת פסק הדין, ושומה עלינו לעשותה כעת.

ביסוד חוק הניסויים בבעלי חיים תכלית כפולה: לאפשר את המשך ביצוע הניסויים בבעלי חיים, בשל חשיבותם לקידום המחקר הביו-רפואי בישראל; ולמזער את הסבל הנגרם לבעלי חיים כתוצאה מעריכת הניסויים. על רקע תכליות החקיקה הכלליות יש לפרש את חובת הסודיות המעוגנת בחוק הניסויים בבעלי חיים... מעיון בהיסטוריה החקיקתית של חוק הניסויים בבעלי חיים, על רקע תכליותיו הכלליות של החוק ומתוך התבוננות על מנגנונים שונים בדברי חקיקה שבהם קיים עקרון של שמירת סודיות, נראה כי בבסיס החובה עומדות שתי תכליות עיקריות: האחת, אינטרס המדינה בקידום דיווח אמת ופיקוח יעיל על הגופים העורכים ניסויים בבעלי חיים, באמצעות הבטחת סודיות המידע המועבר לידיה, בכפוף לחריגים, ועידוד שיתוף הפעולה בין הצדדים. החברות והמוסדות פועלים על-פי הוראות החוק ומתוך שיתוף פעולה מלא עם הגוף המאסדר. התכלית השניה העומדת בבסיס חובת הסודיות היא הגנה על האינטרסים והזכויות של המוסד והחוקר העורכים את הניסוי, בהבטחת האנונימיות של עורך הניסוי, גם בהיבטים של שמירת זכות קניינם הרוחני, סודות מסחריים ואינטרסים כלכליים אחרים... כאמור, שמות המוסדות והחברות העורכים ניסויים בבעלי חיים מפורסמים וגלויים לציבור, אולם שמות החוקרים אינם מפורסמים, ואין מתפרסם מידע ביחס לכל ניסוי בנפרד. משאבים רבים משקיעים המוסדות והחברות במערך הכולל לפני עריכת הניסוי, במהלכו ולאחריו, עד אשר אלה נושאים פרי, ואין לאפשר מצב שבו יפורסם מידע שיאפשר למתחריהם להתחקות באופן קונקרטי אחר התקדמות המחקר אותו עורך מוסד מסוים. תכליות אלה משקפות זכויות ומביאות לידי ביטוי אינטרסים כבדי משקל, התומכים בהרחבת שמירת הסודיות גם על המידע המבוקש.

אילו הורה סעיף 22 לחוק הניסויים בבעלי חיים על חיסיון מוחלט, כי אז מדובר היה ב"מידע אשר אין לגלותו לפי כל דין" (כלשון סעיף 9(א)4) לחוק חופש המידע, ומסענו היה תם. אלא שכאמור, נתון ליו"ר המועצה שיקול דעת בנוגע לחשיפת המידע, ושיקול דעת זה צריך שיהא מושפע מחוק חופש המידע. לפיכך, מנגד לשיקולי החיסיון עליהם עמדת, יש להציב את תכליות חוק חופש המידע, על טעמיהן, המבכרות את גילוי המידע וצמצום גדרי הוראת שמירת הסודיות. בענייננו מצביעות המשיבות על טעמים קונקרטיים המצדיקים את גילוי המידע המבוקש. לשיטתן, אמצעי הפיקוח הקיימים על יישום הוראות חוק ניסויים בבעלי חיים אינם אפקטיביים, ובייחוד הפיקוח על פעילות הוועדות המוסדיות. באמצעות המידע המבוקש יתאפשר לציבור לבחון את האישורים שניתנים על-ידי הוועדות המוסדיות, כאשר לטענת המשיבות חברי הוועדה מצויים במצב של ניגוד עניינים, מפעילים את שיקול דעתם באופן מוטה, ולכן קיימת חשיבות לשיוך כל ניסוי בבעלי חיים שאושר למוסד או חברה. אינטרס המשיבות, הוא למעשה אינטרס הציבור, עולה בקנה אחד עם הרציונאליים ותכליות חוק חופש המידע – חשיפת המידע כדי לבקר ולפקח על פעילות הרשות באופן מיטבי. טעמים נוספים התומכים בגילוי המידע הם היחס החשדני כלפי חסיון, שהוא בבחינת החריג לכלל הגילוי, וכן הגישה המחמירה בפסיקה כלפי טענות של חשש מפני שיתוף פעולה עתידי על-ידי גורמים מפוקחים עם הגוף המאסדר...

הנה כי כן, הוראת שמירת הסודיות המעוגנת בחוק הניסויים בבעלי חיים אינה מוחלטת, ויש לאזנה אל מול תכליות חוק חופש המידע. עם זאת, באיזון הכולל של תכליות החקיקה, הזכויות והאינטרסים העומדים על הפרק, סבורני כי לא נפל פגם בהחלטה שלא לגלות את שם המוסד או החברה שערכו את הניסוי, לצד יתר הנתונים שהוחלט לפרסמם ביחס לכל ניסוי. אף אם, כעמדת בית המשפט המחוזי, אין ההחלטה ממלאת במדויק אחר הדרישות שנקבעו בפסיקה ביחס לכל אחד ואחד מן הסייגים שבחוק חופש המידע – ואיני מביע עמדה בעניין זה – הרי שאין לשכוח כי נקודת המוצא שבסעיף 22 היא חיסיון המידע, על יסוד הטעמים הטובים שפורטו לעיל. בהינתן נקודת מוצא זו, שעה שמרבית הנתונים שנתבקשו – פורסמו זה מכבר, הרי שניתן להצדיק את ההחלטה שלא לגלות את שם המוסד או החברה, בשל החששות מפני פגיעה אפשרית בחוקרים או בסודות מסחריים, כמו גם תוך הגנה על הציפיות הסבירות של מוסדות המחקר. אכן, אילו היינו מצויים בתחום הממלכה הבלעדי של חוק חופש המידע, יתכן שלא היה די בחששות אלו, וכאמור איני מביע עמדה; אך שעה שהחוק החל הוא סעיף 22 לחוק הניסויים בבעלי חיים, אף שכאמור רוח חוק חופש המידע שורה על יישומו – די בחששות שהעלתה המדינה על מנת להעביר את ההחלטה תחת שבט הביקורת השיפוטית. דבר זה נאמר בדגש על החששות שהעלתה המדינה לפנינו בכל הנוגע להתקשרויות בינלאומיות הנערכות במסגרתם של מחקרים מעין אלו.

ודוק: את ההחלטה שלא לגלות את שמות המוסדות יש לקרוא על רקע ההסכמה לחשוף את יתר הפרטים שנתבקשו על ידי המשיבות. המכלול יוצר איזון. איזון זה מביא להגשמת התכליות, הן אלה העומדות בבסיס חובת הסודיות, הן אלה שביסוד חוק חופש המידע. כלל המידע שנמסר, פרט לשם המוסד, יגשים את זכות המשיבות לקבלת המידע ויאפשר לציבור לפקח על פעילות המועצה והוועדות המוסדיות בפרט. כך יובא לידיעת הציבור כל ניסוי וניסוי שאושר עם הפרטים שהוסכם לפרסמם, וזאת לצד יתר המידע ברמה ההפשטה הגבוהה, הכלל ארצית, המפורסם לציבור; ניתן יהיה לאתר ניסוי מסוים המעורר קושיות, לדרוש פרטים נוספים אודותיו, בכפוף להוראות הדין; כך ראוי שיהיה. ועדיין, נותרת הגנה מינימלית על האינטרסים של מוסדות המחקר, אשר לא מצאנו כי

ראוי להתערב בה." (ר' [ע"מ 1704/15 האוניברסיטה העברית בירושלים](#)
נ' [העמותה למען מדע מוסרי](#), [פורסם בנבו] פסקאות 22-25 (18.7.2017)
(להלן: עניין [האוניברסיטה העברית](#)), ההדגשה הוספה – א' ד').

החלטת הממונה

19. החלטת הממונה מושא העתירה המתוקנת ניתנה ביום 11.12.17 לאחר שהממונה קיבלה לידיה גם את עמדת חברי הוועדות המוסדיות שאליהם פנתה. הממונה מציינת כי מתוך כ-160 חברי ועדות, 57 התנגדו למסירת שמם בעוד ש-11 הסכימו לכך והיתר לא השיבו לפנייה. בנוסף היא מציינת כי חלק מהמידע שהתבקש נמסר לעותרת עוד בטרם מתן ההחלטה וכלל פירוט של התפקידים של החברים בוועדות המוסדיות לפי כללי ה-NRC.

20. הממונה מפרטת כבר בתחילת ההחלטה כי הוצגו נימוקים הרלוונטיים לכלל חברי הקבוצה ובהם כי עולה טענה אודות חשש לא מבוטל לרדיפה אישית – בין פיזית ובין מילולית, לרבות ברשתות חברתיות וביצוע "שיימינג".

21. את החלטתה שלא למסור את שמות חברי הוועדות המוסדיות הממונה תולה אפוא [בסעיף 9\(א\)\(1\)](#) לחוק וזאת על יסוד קביעתה שבחינת ההתנגדויות המנומקות שהגישו חברי הוועדות המוסדיות "מעלה חשש ממשי, שאף **בא לידי מימוש** באופן אישי לגבי חלק מחברי הוועדות המוסדיות, לפגיעה בשלומם של חברי הוועדות מתוקף תפקידם". היא מפנה לדוגמאות שניתנו באשר לפגיעה פיזית, לקריאות לפגיעה פיזית מצד חברי אגודות לזכויות בעלי חיים; שיימינג ממוקד ברשתות החברתיות; השחתה פיזית של סביבת העבודה, וקריאה בכינויי גנאי. הערכת הממונה היא כי קיימת "היתכנות ממשית למימוש הסיכון לפגיעה (לכל הפחות) מילולית כאשר עוצמת הסיכון חמורה גם כן בהינתן הכוח הרב שקיים לרשתות החברתיות בהן מופצת הפגיעה". לדידה של הממונה אין המדובר בחשש בעלמא או בחשש ערטילאי, אלא בחשש המבוסס על תקדימים שבאו לכלל מימוש על רקע הניסויים בבעלי חיים עוד בטרם ניתן פרסום לשמות חברי הוועדות המוסדיות כך שניתן להניח באופן מושכל כי הפרסום יגדיל את עוצמת הסיכון ואת הסתברות ההתממשות שלו.

22. הנימוק השני המובא במסגרת ההחלטה הוא כי גילוי המידע מהווה פגיעה בפרטיות ולכן יש להימנע ממנו. קביעה זו נשענת בין היתר על [סעיף 9\(א\)\(3\)](#) לחוק. הממונה מפנה לפסק הדין שניתן על ידי [בע"מ \(ירו'\) 43334-02-17 בן כספית נ' עיריית ירושלים](#) [פורסם בנבו] (20.8.2017) (להלן: עניין [בן כספית](#)) ולקביעות שבו כי תנאי ההעסקה, שכוללים לעתים גם את פירוט התפקיד, הם בגדר מידע פרטי שהזכות לפרטיות חלה עליו.

23. לצד שני הסייגים [שבסעיפים 9\(א\)\(1\)](#) ו-[9\(א\)\(3\)](#) לחוק נסמכת הממונה על החשש שגילוי המידע עלול לשבש את התפקוד התקין של הרשות הציבורית או את יכולתה לבצע את

תפקידה בהתאם להוראות [סעיף 9\(ב\)1 לחוק חופש המידע](#). הממונה לומדת מתוך תגובות חברי הוועדות והצהרתם כי אם יוחלט על פרסום שמם הם יתפטרו מתפקידם לאלתר ומעריכה כי הפרסום ימנע כל אפשרות לגייס חברי ועדות אחרים במקום אלה שיתפטרו. לעמדתה של הממונה שמירה על יכולת הפעולה של המועצה באמצעות ועדות מוסדיות מחייבת מעטה של חיסיון על שמות חברי הוועדות. התפטרות כמעט גורפת של חברי הוועדות והיעדר יכולת לגייס חברים אחרים יהוו שיבוש משמעותי של היכולת לאשר ניסויים בבעלי חיים במסגרת ועדות מוסדיות ולא בידי הוועדה הארצית המורכבת מחברי המועצה. התוצאה תהיה פגיעה בצרכי מחקר לגיטימיים שנועדו בין היתר לקידום בריאות הציבור.

24. הנימוק האחרון שבהחלטה נשען על כך שאי גילוי המידע היה תנאי למסירתו וזאת בהתאם [לסעיף 9\(ב\)7 לחוק חופש המידע](#). הממונה מציינת כי הוטרנירים החברים בוועדות המוסדיות מתפרנסים למחיתם ממקצוע זה ועל כן החשש הממשי שלהם לחופש העיסוק. חשש זה משותף גם לנציגי הציבור.

25. הממונה הוסיפה כי בחנה את האינטרס הציבורי המיוצג במטרות העמותה של העותרת, ומולו את האינטרס הציבורי של הגנה על חיי אדם ועל ענף מחקרי שהחוק מכיר בו כלגיטימי והכרחי. לעמדת הממונה חלק מטעמי שמירה על בריאות הציבור הוא שיקול שיש לשקול אותו בהתאם [לסעיף 10 לחוק](#), וכי אין חולק שהמחקר הביו-רפואי אשר במסגרתו מתבצעים ניסויים בבעלי חיים מאפשר פריצות דרך משמעותיות באשר לידע המדעי והרפואי ולפיתוח תרופות וטיפולים מצילי חיים. בשולי ההחלטה הזכירה הממונה כי חלק קטן מחברי הוועדות המוסדיות (11 חברים) לא התנגד לפרסום שמו. בהקשר זה הממונה הסבירה כי אין לפרסם את השמות של מי שהסכים לפרסום כי הדבר ימקד את אותם 11 חברי ועדות בחזית הלוחמה נגד הניסויים.

נימוקי ההתנגדות של חברי הוועדות

26. לאחר שהוברר בדיון שהתקיים ביום 2.7.18 כי לא כל חברי הוועדות המוסדיות מודעים לבקשה לאפשר את מסירת שמותיהם מכוח [חוק חופש המידע](#) פנו המשיבים, בהמשך להחלטת בית המשפט, באופן מסודר ומבוקר לכל חברי הוועדות בעבר ובהווה ואפשרו לכל מי שכיחן ולכל מי שמכהן בוועדה מוסדית להתייחס לבקשה לחשיפת זהותו. בהודעת המשיבים מיום 14.8.18 הוברר כי חברי ועדות מוסדיות ב-15 מוסדות התייחסו לבקשות ומתוך כ-60% מכלל חברי הוועדות המוסדיות שהגיבו לפנייה, הרוב המכריע הביע התנגדות למסירת השמות. חברי הוועדות אשר הגישו מענה אישי הבהירו שאין בכוונתם להמשיך את פעילותם בוועדה אם שמותיהם יפורסמו. להלן אביא דוגמאות מהעמדות שנמסרו על ידי חברי הוועדות המוסדיות, שיש בהן כדי לבטא את הגישה הכללית שנשקפת מהן:

"הנני מתנגד בכל תוקף לחשיפת שמי וככל שבית המשפט יחליט לפרסם את שמי אני דורש לקבל הודעה מוקדמת שתאפשר לי לשקול לעזוב את תפקידי כחבר ועדה מיידית ובכך למנוע את חשיפת שמי" (ההדגשה במקור)

"אמשיך למלא את תפקידי כל עוד ששמי יישאר חסוי בפני הציבור, מחשש להטרדה, אלימות וסיכון בני ביתי מצד גורמים המתנגדים לניסויים בבעלי חיים."

"אני מבקשת להבהיר בזאת, כי במידה ובית המשפט יחליט לחשוף את שמי כחברת בוועדה המוסדית אני אפרוש לאלתר מתפקיד זה."

"הצטרפתי לוועדה המוסדית היתה על בסיס התנדבותי מתוך ידיעה כי פרטי יישמרו חסויים. מכיוון שאני חושב שמטרתה להטיב עם מצב החיות, חשיפת שמי לא רק שעלולה להעמיד אותי ואת משפחתי בפני איומים שונים אלא גם תפגע בעבודתי ובחובותיי כלפי הוועדה. אם בית המשפט יחליט על פרסום שמות חברי הוועדה המוסדית, הריני להודיע כי אתפטר מחברותי בוועדה."

"למרות שאני מאמין בחשיבות הרבה של תפקידי ותרומתו לחברה, אינני חושב שהוא שווה את הסיכונים הניכרים בתפקיד זה בעקבות פרסום שמי. יש בי חשש כבד מאנשים בודדים שאינם מבינים את חשיבות המחקר ושעלולים לפגוע בי ובמשפחתי או להשתמש במדיניות של הפחדה ואיומים. אני מנוי ובטוח שחשיפת שמי עשויה לפגוע בי ובמשפחתי ואינני מוכן לקבל זאת."

"אני חוששת כי חשיפת שמי הפרטי כמי שחברה בוועדה המחליטה אודות ניסויים בבעלי חיים, יוביל לפגיעה בי ובבני משפחתי, ויחשוף אותי ואת בני משפחתי לתקיפות פיזיות, להצקות, לאיומים, ולהטרדות, ברשת ומחוצה לה, מצד גורמים קיצוניים, המתנגדים לעריכת ניסויים בבעלי חיים."

27. במסגרת התגובות נימקו חברי הוועדות את עמדתם בחששם מהפעלת לחצים עליהם מגופים שונים, מכך שגילוי השמות יכול לפגוע בהם, במשפחתם ובקרובים להם ולהפר את זכותם הבסיסית לביטחון אישי. נוסף על כך נכתב כי אין תועלת עניינית מחשיפת שמות חברי הוועדות המוסדיות וכי המטרה בחשיפת השמות היא הפעלת לחץ והטלת מורא על ידי גורמים שונים כדי להביא לצמצום ואף לעצירה מוחלטת של הניסויים בבעלי חיים. נוסף על כך, הובע חשש לחשיפתם של חברי הוועדות המוסדיות לאיומים ולהטרדות מצד גורמים רדיקליים המתנגדים לעריכת ניסויים בבעלי חיים.

28. בניירות העמדה ובתגובותיהם של חברי הוועדות המוסדיות הובאו דוגמאות לאיומים שהופנו כלפי יו"ר המועצה הארצית שאף הביאו להתפטרותו וכן דוגמאות לפרסום השמות של ווטרינרים העוסקים בניסויים בבעלי חיים מתוך מטרה להביא לפגיעה כלכלית בהם, וזאת לאחר שלקוחותיהם יפסיקו להזדקק לשירותיהם. דוגמאות לכך ניתן למצוא במסמכים הבאים:

"תצהיר

אני הח"מ ת"ז לאחר שהוזהרתי כי עליי להצהיר אמת וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אם לא אעשה כן, מצהיר בזאת כלהלן:

שמי.... ת"ז.... הנני יו"ר הועדה המוסדית לניסויים בבעלי חיים ב..... הנני מצהיר בזאת על שני מקרים בהם הייתי מעורב ושכללו הפגנות ואיומים על רופאים וטרינריים:

1. מדובר בהפגנות ואיומים (כולל איומים ברצח) על ד"ר , וטרינר חוות "מזור" לגידול קופים ניסויים.

2. הפגנות שנערכו לידי מרפאות של ד"ר ז"ל (יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים) שבהם הונפו שלטים שבהם נכתב ד"ר מנגלה!!! לעיני הלקוחות. "

(נספח א' להודעה מעדכנת מטעם משרד הבריאות מיום 13.8.18, עמ' 155).

29. דוגמא נוספת לכך היא בפרסום שנועד לפגוע בוטרינרים העוסקים בניסויים בבעלי חיים:

"רשימת הווטרינרים העוסקים בניסויים בבעלי חיים

נובמבר 2011

אם אתם לקוחות של הווטרינרים האלה, כדאי שתדעו שהם עוסקים או עסקו בניסויים בבעלי-חיים שלא לטובת בעלי-החיים. לידיעתכם ושיקולכם:

[כאן פורטו שמותיהם וכתובותיהם של 17 וטרינרים ברחבי הארץ-א.ד.]

בנוסף, אני מבקשת להביא לידיעתכם כי ד"ר , ת"א, הגיש בקשה לקבלת היתר לבצע ניסויים בבעלי-חיים במרפאה שלו. אם אתם לקוחות שלו, מומלץ לוודא מראש אם כלבכם/חתולכם משתתף בניסוי.

בבקשה הפיצו את המידע שכאן.

ענת רפואה, מנהלת עמותת "מאחורי דלתות המעבדה".
(שם, עמ' 132)

30. תמיכה לעמדתם מצאו חברי הוועדות גם בפרסומים ברשתות החברתיות. אותם פרסומים, בעיקר תגוביות (Talk-Backs) כללו נאצות, קללות וביקורת חריפה. כך, פורסם לדוגמא בעניינה של חוקרת שביצעה ניסויים באמצעות בעלי חיים:

"כדי להתפרנס ממחקר אכזרי בזוי ומתועב
כזה צריך מוח מעוות חולני ואכזרי עם
אינסוף אטימות לסבל של אחרים."

(שם, עמ' 103).

"וואו, זו רמת גועל גבוהה במיוחד.
מזכירה קצת את התמונות של מנגלה, עם
היהודים, שהוא עשה עליהם ניסויים."
(שם, עמ' 103).

"אני מאחלת לך שיבצעו עליך
בדיוק את אותם הניסויים שאת
מבצעת על בעלי החיים ושאת
תרגישי בדיוק את אותו הסבל
שהם חשים וחווים בגלל אנשים
כמוך.

את לא רואה שום דבר מבעד
לעצמך בעד הצלחה שלך את
בחורה אטומה וחסרת רגשות

אני באמת מקווה שיום יבוא ואת
תפגיני קצת חמלה, אמפתיה"
(שם, עמ' 146)

"פרסמו עשו תחקירים מעמיקים הגיע הזמן ופרסמו את פרטי
המתעללים!!! פרסמו את הכתובות שלהם!!! **נמאסס הם צריכים לשלם
על זה ביוקר!!! יש דין ויש דיין!!! פרסמו כבר!!!**
(עמ' 157, ההדגשה הוספה).

"**למה לא רוצחים אותם למה הההה? זה חייב להיפסק!!!**
אם לא ישברו בהם למתעללים הזבאלותתת האלה את העצמות זה לא
יסתיים!!!
חלאסס!!! צריך לפרק להם תצורה! אין ברירה! אין!"
(עמ' 157).

31. חברת ועדה מוסדית וילדיה מצאו את עצמם מאוימים ועל קיר מרפאתו הפרטית של
חבר אחר נמצאו כתובות נאצה. אירעו מקרים של פריצה למעבדות שונות והפגנות:

"במהלך כנס מדע הבקר שנערך בסוף שנת 2014 באשקלון בו נטלתי חלק
נחשפתי לתופעה מכוערת המלווה את פעילות של התנועות השונות למען
בע"ח. הכניסה לכנס עברה דרך שורות פעילים שצעקו לעברי רוצח, אונס
חיות, מה שאתם עושים לבעלי חיים יעשה בבוא היום לילדיכם ועוד כהנה
וכהנה כינויים. השנאה ניכרה בפניהם והעובדה שהשנאה לא הפכה
למעשים הייתה עקב הימצאותם של כוחות משטרה גדולים. אגב
השתתפתי בכנס הייתה אנונימית וכמענה להזמנת המארגנים מבלי
שהצועקים ידעו את זהותי (חבר בוועדה האתית לניסויים בבעלי חיים).
נותר רק לתאר מה הייתה תגובתם לו זהותי הייתה ידועה להם.

המקרה השני קשור לפעילותם של אותם חברים בקמפוס מנהל המחקר
בבית דגן. הם פשוט פלשו לקמפוס ובבניין הספרייה, שהינו בניין מרכזי,
טבלו את ידיהם בצבע אדום והטביעו את ידיהם על חלונות המבנה תוך
כתיבת משפטים שמביעים את דעתם לגבי ניסויים בבע"ח, זאת לקראת
יום פתוח בו הוצגו הישגי המנהל.

אני מניח שתוכלו לקבל מחברה חדשה בוועדה.... שהחליפה אותי, פירוט על נאצות וגידופים אותם היא וילדיה ספגו ב-Face-Book.

משום שפעילותם של תנועות אילו הינה חסרת מעצורים, מלווה באגרסיביות ולאור העובדה שכוחנות הפכה לדפוס פעולה נפוץ בארץ, איני מוכן בשום פנים ואופן ששמי יתפרסם ובכך אסכן אותי ואת בני משפחתי".
(שם, עמ' 145)

32. ובמקום אחר :

"בתפקידי הנוכחי אני משמש כ..... בנוסף להדרכה המקצועית אנו עוסקים בארגון פעילויות קבוצתיות כגון ימי עיון, קורסים, סיורים, השתלמויות וכן כנסים מקצועיים. מזה שמונה שנים אני משמש כיו"ר כנס שהפך במהלך השנים לגדול כנסי.... בישראל, ומשתתפים בו כ-1,500 איש מדי שנה. הכנס עוסק בתחומים שונים ומגוונים: כלכלת הענף, בריאות..... ובריאות....., הזנה ומזונות, מספוא, פוריות, גנטיקה וטיפוח, גידול יונקים, אך גם בנושאים העוסקים ברווחת בעלי חיים קיימות בענף התמודדות עם עמידות לאנטיביוטיקה בריפוי בע"ח והתמודדות עם עקת חום של למרות זאת, בחמש השנים האחרונות ובאופן קונסיסטנטי, מגיעים קבוצות קיצוניות של פעילי זכויות בעלי חיים, כדי להפגין בטקס הפתיחה החגיגי. הם עושים זאת בצעקות רמות, ללא רישיון משטרת, בעזרת שלטים עם תמונות זוועתיות (שאף אחד מהם לא צולם ולא מייצג את המתרחש ב..... בישראל) ומנסים להכפיש את בטענות שווא שהם מתעללים בבעלי חיים. אנשים אלו מצלמים את הנוכחים, צועקים ומאיימים על המשתתפים בכנס. האירוע הנורא הזה מסתיים תמיד רק לאחר שכמה ניידות משטרה מוזעקות למקום ע"י מארגני הכנס.

בנוסף להתנגדותם הבוטה כלפי.... המגדלים בעלי חיים, ידוע שארגונים אלו יודעים לנקוט בצעדים אלימים כנגד אנשים העוסקים בניסויים בבעלי חיים, והיו מקרים שחוקרים סבלו הטרדות ואיומים ברשת ומחוצה לה, כולל בני משפחותיהם. ידוע גם על מקרים בהם נעשתה פגיעה ברכוש תוך ניקוב צמיגי מכונית וריסוס כתובות נאצה כגון "דר' מנגלה", "רוצח", "סדיסט". אני חייב להודות שאני חושש כי במידה ותיחשף חברותי בוועדה המוסדית, גם אני ובני משפחתי נסבול מאיומים והטרדות ואולי אף גרוע מכך".
(שם, עמ' 170)

"מכיוון שהעובדה כי אני חבר בוועדה מוסדית אינה ידועה לציבור, לא סבלתי אישית מהטרדות ואיומים. עם זאת, השתתפתי בכנס נושא "רווחת בעלי חיים: שנערך בקריה החקלאית, ראשלי"צ בחסות האו"ם ומשרד החקלאות, כ-30 פעילי זכויות בע"ח ומתנגדי ניסויים בבע"ח, שנכנסו בעורמה וללא אישור, צעקו לעברנו **רוצחים** ובידיים מגואלות בצבע אדום צבעו את שמות הכניסה והפריעו בצעקות למהלכו התקין של הכנס".
(שם, עמ' 173)

"כחלק מחובתי כוטריןר מפקח עלי להיות חברה ב..... ולהשתתף בכנסים שלהם. באחת הכנסים הותקפנו קשות ע"י אנונומיס והמתקפות נהדפו ע"י שרשרת אנושית של שוטרים. במהלך כניסתנו לכנס. במקביל צילמו אותנו.

כעבור שבוע נפרץ משרדי, ולא ניגנב כלום (היה כסף במגירה ותרופות – סמים במקרה) רק הורדו התמונות של הילדים מלוח השעם הונחו על השולחן והסיכות הוחזרו למקום. המקרה דווח לקב"ט המשרד. במסגרת ה..... עברתי קורס לשחיטה הומאנית. את סיום הקורס הצגנו ב..... הצליחו להסתנן ל..... מעט מתנגדים והם תקפו אותנו בצבע אדום. בכנס הבקר כל שנה אנחנו מתקפים בצעקות והשלכת צבע. בקריאות אנחנו מכוונים רוצחים גנבים ועוד מילות נוספות."

"אני חוויתי במהלך כנסים התקפות פיזיות והושלך עליהם צבע על-ידי אנשים הפעילים בארגונים כמו אנונימוס ופעילי זכויות בעלי חיים קיצוניים אחרים (הצגת נושא שחיטה הומנית ע"י ארגון OIE) אין לי ספק, כי לאור ניסיון העבר, וההטרדות והאיומים אותם חוו הקולגות שלי, כי גם אם שמי יפורסם אני ובני משפחתי נהיה נתונים לאיומים והטרדות דומים".
(עמ' 129)

33. חברי הוועדות המוסדיות עמדו על כך שהם ממלאים את התפקיד בהתנדבות וכי נטלו על עצמם את התפקיד מתוך הנחה כי שמם וזהותם, וכן כי מעורבותם בוועדה לא תיחשף בפני הציבור. עוד הבהירו חברי הוועדות המוסדיות כי חשיפת שמותיהם עלולה גם להביא להפעלת לחצים עליהם מצד גורמים בעלי אינטרס שיכולים להשפיע על הליך קבלת ההחלטות בוועדות.

34. המתנגדים ביקשו לקבל הודעה מוקדמת על הכוונה לפרסם את השמות על מנת שיתאפשר להם לסיים את עבודתם בוועדה ולמנוע את חשיפתם. דוגמאות לכך ניתן למצוא בדברים הבאים:

"הנני דורש שהדבר ייעשה באופן פרוספקטיבי בלבד בכדי לאפשר לי לסיים את עבודתי בוועדה לפני חשיפת שמי. אני כותב זאת מתוך חשש כבד לביטחוני ובטחון משפחתי, למרות שאני מאמין בחשיבות של תפקידי ובתרומתי לחברה."

"אני מבקשת בכל לשון של בקשה כי במידה ובית המשפט יחליט לחשוף את שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות המכהנים בישראל, לקבל הודעה מוקדמת בנושא, על מנת שאוכל להתפטר מתפקידי בוועדה, ולמנוע את חשיפת שמי."

35. לסיכום, חברי הוועדות המוסדיות ציינו כי הם רואים בהשתתפותם בוועדות המוסדיות תרומה משמעותית למחקר במדינת ישראל אך הבהירו שהם אינם מוכנים לשלם מחיר אישי ומשפחתי כבד בשל כך. לדבריהם גם אם העותרת לא תהיה זו שתעשה שימוש במידע על מנת לפגוע בהם, גורם קיצוני אחר עלול לעשות שימוש במידע ולהפוך אותם מטרה להטרדות, ולפגוע בביטחונם ובביטחון בני משפחתם. הם רואים בכך חריגה מהדיון הציבורי הלגיטימי בנושא הניסויים בבעלי חיים ושתכלית בקשת המידע היא לפגוע בביצוע המחקר המדעי.

עיקר טענות הצדדים וההבהרות שניתנו לאחר הדיון

36. כתבי הטענות, ועיקרי הטיעון בעתירה זו אווזים עמודים רבים וכך גם הבקשות השונות שנלוו לעתירה ולטיעון בעל פה. לפיכך, סקירת הטענות תיעשה באופן תמציתי ותתמקד בטענות המרכזיות העיקריות שראיתי מקום לפרטן, מבלי למצות את מלוא טענות הצדדים.

37. העותרת טוענת כי אין יסוד לסירוב למסירת המידע. לגישתה הבסיסית אין סמכות ללא אחריותיות (Accountability) ואין אחריותיות ביחד עם אנונימיות. החלטת הממונה היא חסרה, אינה מביאה בחשבון את השיקולים הנדרשים, את ההיבט הציבורי, את ניגוד העניינים שבו מצויים חברי הוועדות המוסדיות ואת פרסום המידע בעבר ואת פרסומו באופן חלקי גם כיום.

38. בכל הנוגע לנימוק הנשען על החשש ל"פגיעה בשלומו או בביטחונו של אדם" העותרת מציינת כי נדרשים שני תנאים: האחד הוא התקיימותו של סיכון ממשי והשני כי המידע המבוקש הוא אשר ייצור או יגביר סיכון זה. מתוך התשובה שנתנו המשיבים העותרת למדה כי אין כל ראייה המבססת את התקיימותו של אף לא אחד מהתנאים. באף לא אחת מ-57 התגובות שקיבלו המשיבים לא הוצג ולו מקרה אחד של פגיעה פיזית בחוקר או ברכוש (למעט דוגמה של רכב של חוקר שנשרט בשנת 2004). המשיבים לא הצליחו להציג אף לא מקרה אחד שבו הועמד פעיל בעלי חיים לדין בגין פגיעה בחוקר, או להצביע על חקירה משטרתית שנפתחה בגין פגיעה או איומים. כך גם לא הונח יסוד לקבוע קשר סיבתי בין פרסום המידע לבין הסיכון התיאורטי לחוקרים ולחברי הוועדות המוסדיות.

39. בהקשר זה העותרת משיבה לטענות המשיבים כי לא ניתן להצביע על פגיעה שכן השמות חסויים ומפנה לכך ששמותיהם ומחקריהם של החוקרים העורכים ניסויים בבעלי חיים ידועים ומוכרים שכן הם מפרסמים מאמרים אקדמאיים, זהות חלק מחברי הוועדות המוסדיות מפורסמת באתרי האינטרנט של מוסדות המחקר כבר כיום, והשמות של חברי הוועדות המוסדיות נמסרו לעותרת בעבר. מסקנת העותרת מכך היא שאין בפרסום שאדם מסוים הוא חבר בוועדה מוסדית כדי להגביר את הסיכון לפגיעה בו.

40. לדידה של העותרת לחברי הוועדות המוסדיות לא עומדת טענה ל"פרטיות". הוועדות המוסדיות הן גופים הפועלים על פי דין והחלטותיהן הן החלטות מנהליות לכל דבר ועניין ומקבילות מהותית להחלטות שמקבלת הוועדה הארצית, ששמות חבריה גלויים. מדובר במידע שהוא בעל אופי ציבורי מובהק ולציבור זכות לקבל אותו. העותרת רואה אפוא בחברי הוועדות כמי שממלאים תפקיד ציבורי, וחברים בגוף ציבורי שסמכויותיו המנהליות נקבעו בחוק. עמדתה היא שההסמכה החוקית כוללת גם את הכפיפות לחובות המוטלות על

ממלאי תפקיד ציבורי ומחייבות שקיפות, בדיוק כפי שהיו חלות על הרשות המאצילה את הסמכות. ההסכמה לכהן בגוף מנהלי הפועל על פי דין, כך עמדתה של העותרת, מהווה ויתור על הזכות לאנונימיות.

41. העותרת חולקת על הנחתה של הממונה כי מסירת המידע תשבש את תפקודה התקין של הרשות או את יכולתה לבצע את תפקידיה. היא סבורה כי אין באיומי ההתפטרות כדי ללמד על "ודאות קרובה" ל"פגיעה ממשית" באינטרס הציבורי. המידע נמסר לעותרת בעבר וחלקים ניכרים ממנו גלויים גם היום מבלי שהדבר הביא לקושי למינוי חברים בוועדות המוסדיות. מסקנת העותרת היא שהמועצה, כרשות שלטונית, חשה שהיא "שבוייה", ו"חומר ביד היוצר", בידי החוקרים שעליהם היא אמורה לפקח, ותחושה זו של המועצה רק מחזקת את הצורך בחשיפת השמות כדי להגביר את הבקרה והפיקוח.

42. העותרת חולקת על כך שמדובר במידע הנוגע לדיון פנימי או במידע שאי גילוי היה תנאי למסירתו. היא סבורה כי לא הונח בסיס לטענות אלה וכי אין להחיל את הסייגים למסירת מידע על מידע שלא נמסר לרשות בתנאי כזה או אחר. לטענתה יש לחשוף את זהותם של הממלאים תפקיד על פי דין וכפופים לפיקוח הרשות. מכל מקום הרשות לא הבטיחה לחברי הוועדות דבר בעניין חיסיון השמות וממילא לא הייתה מוסמכת להבטיח.

43. העותרת מרחיבה באשר להצדקה למסירת המידע. היא מפנה לכך ש-95% מהניסויים בבעלי חיים הנערכים בישראל מאושרים על ידי ועדות מוסדיות במוסדות המחקר עצמם ולא בוועדה הארצית המורכבת מחברי המועצה, וזאת בניגוד לארצות העולם שבהן אישור לפני ועדה פנימית-מוסדית הוא החריג ורוב האישורים ניתנים על ידי גופים ציבוריים שבהם נציגות משמעותית לקולות בלתי תלויים בממסד המחקרי. בהמשך לכך העותרת מביעה את החשש מפני ניגוד העניינים שבו מצויים חברי הוועדות המוסדיות שמוצאים את עצמם מאשרים ניסויים לבקשת חבריהם למוסד, הממונים עליהם או הכפופים להם. באשר לכך מפנה העותרת להתייחסותו של דו"ח מבקר המדינה משנת 2004 (נספח ה' לעתירה המתוקנת):

"מדיווחי החברות התעשייתיות מתברר, כי בחברות רבות, ובייחוד באלה שבהם מספר החוקרים קטן, חברי הוועדות הפנימיות הם למעשה החוקרים העושים את הניסויים. כך יוצא אפוא שחברי הוועדה הפנימית מאשרים את הניסוי שלהם או של עמיתיהם."

44. לצד אלה העותרת מרחיבה בטיעוניה בכל הנוגע לזכויות בעלי החיים וההכרח שיש במסירת המידע כדי להגן עליהם.

45. העותרת התנגדה כאמור להישענות המשיבים על [סעיף 22](#) לחוק הניסויים בנימוק שזה אינו נזכר בהחלטת הממונה. בנוסף עמדתה של העותרת היא כי מקום בו לא ניתנה על ידי יושב ראש המועצה כל החלטה בהתאם לסמכות לפי [סעיף 22](#) לחוק הניסויים הרי שיש להחיל בענייננו אך ורק את הוראות [חוק חופש המידע](#) מבלי להתחשב בהוראת החיסיון שבחוק הניסויים.

46. המשיבים מפנים לכך שאת הוראות [חוק חופש המידע](#) יש לפרש על יסוד הכלל הקובע את סודיות המידע ואיסור חשיפתו בכל מה שקשור למילוי התפקידים לפי חוק הניסויים, וזאת בהתאם להוראות [סעיף 22](#) לחוק הניסויים. נוכח נקודת מוצא זו יש לערוך את האיזון בין מימוש התכלית בדבר המשך קיום המחקר מזה ומזעור הסבל לבעלי החיים מזה. עמדת המשיבים היא כי בהסתמך על הקביעות בפסק הדין בעניין [האוניברסיטה העברית](#), יש לדחות את טענות העותרת בעתירה הנוכחית וזאת בין היתר על רקע המידע שכבר נמסר לעותרת.

47. המשיבים סבורים כי קיים סיכון ממשי שפרסום שמות חברי הוועדות המוסדיות יביא להתנכלויות מילוליות ואף פיזיות בהם, וכי החומר שנחשף לפני בית המשפט מקים "מסה קריטית" של מידע התומכת בכך. נוסף על כך המשיבים טוענים כי המדובר במידע שמסירתו תפגע בפרטיותם של חברי הוועדות המוסדיות וכי התפטרותם הצפויה לאלתר תביא לפגיעה בתפקוד הוועדות והמחקר.

48. בחינת ההתנגדויות המנומקות שהוגשו מטעם עשרות חברי וועדות העלתה לטענת המשיבים חשש ממשי, שאף בא לידי מימוש באופן אישי לגבי חלק מחברי הוועדות המוסדיות, לפגיעה בשלומם של החברים מתוקף תפקידיהם. המשיבים מפנים לדוגמאות בדבר פגיעה פיזית אישית, לקריאה לפגיעה כזו, ל"שיימינג" ממוקד ברשתות החברתיות, ולהשחתה פיזית של סביבת העבודה שלהם. המשיבים סבורים כי יש לכלול בגדרו של המונח "בטחון הציבור" גם הגנה על אנשים פרטיים ובכלל זה הגנה מפני הטרדות ואיומים (ולא רק באופן פיזי) וכי תוחלת קיומם של אלה היא גבוהה. בהינתן המבחנים שנקבעו לעניין החלתו של [סעיף 22](#) לחוק הניסויים לצורך פרשנות הוראות [חוק חופש המידע](#), המשיבים סבורים כי די בחששות שהועלו כדי להביא למניעת מסירת המידע בשל החשש לפגיעה בביטחונם ובשלומם של חברי הוועדות המוסדיות.

49. לטענת המשיבים אין ללמוד על תוצאות הפרסום כעת מכך שחלק מהמוסדות מפרסמים את שמות חברי הוועדות או מכך שהמידע נמסר בעבר. מדובר בפרסומים שחלקם ישנים יותר וההחלטה שנתקבלה כעת מבוססת על עמדותיהם של חברי הוועדות המוסדיות כפי שנתקבלו לאחרונה.

50. המשיבים חולקים על הטענה לניגוד עניינים בוועדות המוסדיות. הם מפנים לכך שלא הונח בסיס מספיק לטענה זו ומפרטים כיצד נשמר הרכב הוועדות ודרך פעולתן מפני ניגוד כזה.

51. חברי הוועדות המוסדיות (שיוצגו על ידי האוניברסיטאות והמכללות ועל ידי חברת "טבע") ביטאו בטיעוניהם את החשש מחשיפת שמותיהם, מאלימות – פיזית ומילולית – לרבות בריונות וביוש (Shaming) ברשתות החברתיות, שתופנה לעברם ולעברם של בני משפחותיהם ובעיקר אל ילדיהם הקטינים וזאת לצורך הפעלת לחצים להימנע מלאשר ניסויים. הם הצביעו על ההשלכות של לחצים כאלה על עבודת הוועדות ועל המחקר בישראל. מן הצד האחר טענו חברי הוועדות כי המידע הנוגע לקיום כללי ה-NRC בוועדות המוסדיות נמסר לעותרת ללא שמות החברים וכי ניתן להגביר את הדיווחים על הניסויים או את הפיקוח של המועצה באמצעים אחרים. גם לשיטתם אין ללמוד דבר ממסירת מידע לפני למעלה מ-16 שנה על השלכות מסירתו כעת, כאשר האווירה הציבורית והשינויים הטכנולוגיים ובעיקר ההקצנה בפעילות כלפי המעורבים במערך הניסויים הם שונים.

52. בכתבי התשובה שהגישו, חברי הוועדות המוסדיות תומכים בעמדת המשיבים. הם מוסיפים כי נוכח הוראות [סעיף 22](#) לחוק הניסויים הייתה לחברי הוועדות המוסדיות ציפייה לגיטימית כי זהותם לא תיחשף בפני הציבור הרחב וזאת מכוח חובת הסודיות הקבועה בחוק. ביטולה של חובת הסודיות באופן רטרואקטיבי פוגע בחברי הוועדות המוסדיות ומנוגד לדין.

53. נדבך נוסף בטיעוני חברי הוועדות המוסדיות הוא כי המידע שקיים בידי העותרת מאפשר כבר עתה פיקוח ובקרה יעילים על פעילות המועצה והוועדות המוסדיות ואין צורך במידע המבוקש. חברי הוועדות המוסדיות מדגישים כי נמסר לעותרת מידע על תפקידי החברים בוועדות לפי כללי ה-NRC, וידועים לה הנתונים לגבי החברים, למעט זהותם. בנוסף נטען כי הרכב המועצה המפקחת על הוועדות המוסדיות כולל שלושה נציגים של ארגונים להגנה על בעלי החיים ונציגים אלה חשופים לזהות חברי הוועדות המוסדיות וביכולתם לבקר ולהתריע באשר להרכבן של אותן ועדות ועמידתן בדרישות.

54. לחלופין חברי הוועדות ביקשו להחיל את ההחלטה באופן פרוספקטיבי וזאת בהתאם לסמכות המסורה לבית המשפט לפי [סעיף 17\(ד\)](#) [לחוק חופש המידע](#), בכדי לאפשר למי שקיבל עליו את התפקיד, שלדבריהם נעשה בהתנדבות, להחליט אם ברצונו למלא אותו ככל שתפורסם זהותו.

55. כאן המקום להזכיר כי העותרת ביקשה טרם הדיון להציג מידע הנוגע לקשר שיש בין ממלאי תפקידים שונים לחברת "הרלן", וכן להוסיף תצהיר המלמד כי נציג של אחד

מהארגונים, עו"ד סגל, שהיה אחד מהמייצגים בעתירה הקודמת (עו"ד סגל ייצג את העמותה "מאחורי דלתות המעבדה"), מונה כחבר המועצה אך נמנעה ממנו הגישה לשמות חברי הוועדות המוסדיות.

56. בתום הדיון ועל רקע הטענות שהועלו באשר לבקרה מפני ניגוד עניינים הוריתי למשיבים להגיש הודעה משלימה שבה יפרטו את הצעדים הננקטים למניעת ניגודי עניינים בוועדות המוסדיות וכן יבהירו האם המועצה מאפשרת לכל חבריה לרבות שלושת נציגי הארגונים לבעלי חיים לקבל את המידע על אודות חברי הוועדות המוסדיות.

57. בהודעה שהגישו המשיבים ביום 26.12.18 הם פירטו את הפעילות שהמועצה עושה כדי להימנע ממצבים של ניגוד עניינים ובין היתר התייחסו למנגנון פיקוח ובקרה פרו-אקטיבי שהקימו הכולל מערך שבו באמצעות הדיווח השנתי למועצה מחויבים מוסדות המחקר לפרט גם את הרכב הוועדות המוסדיות, והמועצה מקבלת את פירוט של החברים והפונקציות שאותן הם ממלאים. מלבד דו"חות שנתיים קיים מערך דיווח בעת חילופי תפקידים של חברים בוועדות המוסדיות. כל זאת לצד הנחיית המועצה לכלול בין חברי הוועדה המוסדית נציג ציבור חיצוני, שיוכל לשמש גורם אובייקטיבי נוסף, פיקוח על הניסויים עצמם, וחובת קיום כללי ה-NRC. בנוסף נקבעה חובה להגיש את בקשת ההיתר לבצע ניסוי בטופס אחד וכך להציג הצדקות מדעיות לשימוש שנעשה בבעלי החיים.

58. באשר לשאלה השנייה המועצה הבהירה כי בדיווח השנתי נמסרים שמות החברים בוועדות המוסדיות וכי חברי המועצה יכולים לעיין במידע זה. המשיבים הפנו לכך שבמועצה חברים ששה נציגים של האקדמיה הלאומית למדעים. מכל מקום הובהר כי מעו"ד סגל לא תימנע אפשריות העיון בשמות החברים בוועדות המוסדיות.

59. בהודעתם ביקשו המשיבים להימנע מלהסתמך על ממצאי דו"ח מבקר המדינה אשר אין בכוחם לשמש ראיה בהליך משפטי ובשל השוני שיש בין המצב כיום לבין המצב שהיה בעת שנערך הדו"ח, בעיקר בשל כך שכיום הוועדות פועלות במסגרת האוניברסיטאות שהן גופים ציבוריים ולא במסגרת חברות תעשייתיות, למעט הוועדה המוסדית בחברת "טבע".

60. העותרת טענה שגורמים שונים הציגו פגמים בהתנהלות המועצה, ושתגובת המועצה פועלת לגמד את ממצאיהם. חזקת התקינות המנהלית לה המשיבים טוענים נסתרה מדוגמאות שהביאה העותרת מדו"ח מבקר המדינה בהתייחס לאוניברסיטת תל אביב ולאוניברסיטה העברית, העותרת הוסיפה שלא ניתן מחד להתייחס אל הוועדות באוניברסיטאות כאל גופים ציבוריים ומאידך לבקש להגן על פרטיות החברים באותן ועדות מוסדיות בנימוק שהן אינן ציבוריות. העותרת סבורה כי לא ניתן מענה מספיק לשאלות שהופנו למשיבים באשר לניגוד העניינים.

61. חברי הוועדה המוסדית בחברת טבע, התייחסו בתגובתם מיום 16.1.19 לדרך שבה המידע בעניין הוועדות המוסדיות בארה"ב נמסר. מסקנתם הייתה שחברי המועצה בישראל חשופים למידע רב יותר מאשר חברי ה- Office of Laboratory Animal Welfare (להלן: ה-OLAW, הגוף המקביל למועצה בארה"ב) ולכן המועצה היא בעלת יכולת גבוהה יותר לבחון את כשירות חברי הוועדות.

המצב בארצות הברית ובארצות נוספות

62. בטרם אפנה להכריע בטענות הצדדים אתייחס בקצרה למידע הנלמד על אודות המצב בארצות הברית ובארצות אחרות, כפי שעלה מתוך טיעוני הצדדים והמסמכים שהגישו. עניין זה עלה סמוך לפני הדיון ולאחריו הוגשו עמדות הצדדים, וכן בקשה מטעם חברי הוועדה המוסדית בחברת טבע להגיש ראייה נוספת ותגובה מטעם העותרת.

המידע לגבי המתרחש בארה"ב

63. ביסוד המחלוקת הנוגעת למצב בארצות הברית טענת המשיבים בעיקרי הטיעון מטעמם באשר להיקף המידע הנמסר לידי הרשות הפדרלית בארה"ב המופקדת על מחקר בתחום הביו-רפואי (להלן: ה-NIH) שקובעת את ההנחיות למחקר המבוצע באמצעות בעלי חיים, ותחתיה פועל ה-OLAW. לפי הטענה הדיווח הנמסר ל-OLAW אינו מכיל בהכרח את שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות הפועלות שם.

64. בסעיף 23 לעיקרי הטיעון טענו המשיבים כי בבדיקה שעשו לאחר פנייה לארגון ה-NIH בשאלה ממוקדת התברר כי "אף בהינתן [חוק חופש המידע](#) האמריקני, מידע שנמסר אינו מכיל בהכרח זיהוי שמי של חברי הוועדות המוסדיות הפועלות בארצות הברית". באותו מסמך שצורף כנספח ג' לעיקרי הטיעון נכתב כי ככלל השמות, למעט שמו של יושב הראש ושמו של הוטרנר, מושחרים. חברי הוועדה המוסדית בחברת טבע הדגישו כי המידע על אודות חברי הוועדות המוסדיות אינו מידע הנדרש על ידי ה-OLAW וכי זו מסתפקת בפקוח על התקיימות הכישורים הדרושים בקרב חברי הוועדות המוסדיות.

65. העותרת טענה בקשר לכך כי עיון בתשובה שצורפה לעיקרי הטיעון של המשיבים מלמד כי בכל מקרה נמסרים שמם של יושב ראש הוועדה והוטרנר ואילו באשר לחברי הוועדה האחרים, שמותיהם אלה אינם נמסרים בדרך כלל. העותרת מבקשת ללמוד מתשובת ה-NIH על כך שאין להקיש מהאיזון שנערך בארה"ב על האיזון הראוי בישראל, וזאת בשים לב לשונות שיש בין הדיווחים ושיטת הפיקוח בארה"ב לעומת זו שבישראל וכן בשים לב לשוני בהרכב הרשות בארה"ב לעומת המועצה בישראל.

66. בהתייחסות נוספת מצדם המשיבים מבהירים כי אף ששמות יושב הראש או הוטרנר אינם מפורסמים, ניתן לפנות בבקשה לקבל אותם לפי [חוק חופש המידע](#) האמריקאי, למרות שאין פרסום יזום שלהם. המשיבים מפנים אף לפסק דין שנוכר בעמדת ה-NIH ולפיו נדחתה בקשה של ארגונים למען רווחת בעלי החיים לפרסום שמות חברי הוועדות המוסדיות בגוף המחקר Coulston Foundation לצד מידע נוסף בעניין הניסויים שהגוף ביצע בקופים וזאת בשל פרטיות חברי הוועדה (In Defense of Animals v.) (Department of Health and Human Services, 2001 U.S. Dist. LEXIS 24975 (D.D.C)). בית המשפט ערך שם בחינה שכללה שלושה שלבים (האם המידע פרטי, האם מדובר בפגיעה שאינה של מה בכך, האם האיזון של הנזק מול התועלת בפרסום מצדיק את מסירת המידע) ומצא שפרסום השמות עלול להביא לפגיעה שאינה זניחה בפרטיות חברי הוועדות בשל סיכויי ההיתכנות הממשיים לקיומם של הטרדות ואיומים על חברי הוועדות. עוד נקבע כי באיזון בין פגיעה זו לבין התועלת המועטה שצפויה לצמוח מחשיפת השמות לציבור אין לאפשר את הפרסום, וזאת מאחר וממילא פעילות הוועדות נתונה לפיקוח ומידע רב על העיסוק של הוועדות מתפרסם.

67. בהשלמת הטיעון העותרת חזרה על טענתה שכללי ה-NIH מחייבים למסור את שמות יו"ר הוועדה והוטרנרים, ושיקול הדעת מוגבל למסירת השמות של יתר חברי הוועדה המוסדית. העותרת ביקשה להסיק מכך כי זהותם של חברי המוסדות איננה נחשבת עניין פרטי. לשיטתה השמות המלאים נמסרו במלואם לצורך מחקר שפורסם בכתב עת הנוגע להרכבי הוועדות המוסדיות. העותרת הוסיפה כי אין ללמוד מהכללים החלים בארה"ב לענייננו נוכח ההבדלים בין הדינים המסדירים את מסירת המידע בשתי המדינות, ויש לנקוט בגישה פתוחה יותר המחייבת גילוי מלא ולא להסתפק במסירת השמות של יו"ר הוועדה והוטרנרים. בין ההבדלים שהעותרת מנתה היו החשש לשלומם של חברי הוועדה שמתקיים לדעתה בארה"ב אך אינו מתקיים בישראל, וכן דרך ההכשרה השונה לתפקיד חבר ועדה מוסדית. בעוד שבשראל לא מתבצעת כל בדיקה לבחינת התאמת חברי הוועדות לתפקידם, הרי שבארה"ב המועצה המפקחת מורכבת מגורמים נטולי פניות שאינם מקרב הגוף המפוקח.

68. המשיבים השיבו לכך באמרם שתשובת ה-NIH מבהירה שלרוב לא יימסרו שמות חברי הוועדה המוסדית. הם הפנו לכך שטענת העותרת לפיה נמסרים השמות מסתמכת על מאמר שנכתב בידי ארגוני זכויות אדם אמריקניים וזו עומדת בסתירה לעמדה הרשמית שמסרה ה-NIH בתשובתה. המחקר מבוסס על מספר מצומצם של מוסדות מחקר בארה"ב ולא ברור האם השמות שהתקבלו לצורך המחקר התקבלו מהרגולטור או שמא ניתנו באופן וולונטרי. יתרה מכך, עמדת המשיבים היא שאין בעצם החובה למסור את שמותיהם של יושב הראש והוטרנר כדי ללמד על כך שמידע זה מפורסם. המשיבים למדו מתשובת היועץ המדעי של ה-NIH שניתן פסק דין שמאפשר ל-IACUC (הוועדות המוסדיות) שלא למסור את

שמות החברים מלבד היו"ר והוטרנר, וזאת נוכח החשש לפגיעה בשלום החברים ובשל פרטיותם, ואלו גברו על האינטרס הציבורי.

69. מסקנת המשיבים היא שהסטנדרטים הנוהגים בארץ דומים לאלה החלים בארה"ב ונקיטת גישה מרחיבה באשר למסירת מידע עלולה לפגוע פגיעה קשה במחקר.

המצב בארצות אחרות

70. בהמשך לכך ביקשו חברי הוועדה המוסדית של חברת טבע להתיר להם להביא ראיות נוספות הנוגעות למתרחש במדינות נוספות. נענית לבקשה זו מבלי להביע עמדה באשר למשמעותו שתינתן למידע זה. ראייה נוספת הוגשה ביום 31.1.19 על ידי המוסדות וחברי הוועדות המוסדיות שכללה מענה לפנייה לגופים במדינות שונות בנושא חשיפת שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות.

71. על פי הנאמר בכל המדינות שמות החברים הם חסויים או לא נמסרו מעולם במסגרת בקשות לחופש מידע:

א. **אנגליה** – הנהלים אינם מחייבים את גילוי השמות של החברים בוועדות המוסדיות (המכונות Animal Welfare and Ethical Review Body – AWERB) ומוסדות המקבלים בקשות למסירת מידע עושים זאת תוך השחרת השמות.

ב. **קנדה** – הבקשות לגילוי השמות נדחו.

ג. **צרפת** – שם הוועדה הוא המידע היחידי שגלוי, וזאת לעיתים אף מבלי לציין את שם המוסד שבו היא פועלת. לצד זאת בעת רישום הוועדה יש לדווח לרשות על שמות החברים והתפקיד שהם ממלאים בוועדה, אך רשימה זו נשארת חסויה.

ד. **איטליה** – השמות גלויים רק בפני משרד הבריאות וגם שמות חברי הגוף המפקח על פעילות הוועדות הינם חסויים.

ה. **בלגיה** – שמות החברים אינם גלויים לציבור אבל ניתן לפנות בבקשה למסירת מידע לפי חוק חופש מידע. עד כה בקשות אלה נדחו בעיקר מטעמים פרוצדורליים.

1. **קרואטיה** – מינוי לוועדה המוסדית אינו מפורסם ברשומות הרשמיות בקרואטיה ואין פרסום של השמות של חברי הוועדות המוסדיות בשל חשש לשלום החברים.
 2. **הולנד** – השמות מוסרים מהתגובות לבקשות למסירת מידע לפי [חוק חופש המידע](#) בשל פרטיות החברים בוועדות ושיקולים הנוגעים לקניין רוחני.
72. העותרת ביקשה שלא יינתן משקל לראיות הנוספות שהוגשו מטעם המשיבים בניגוד לדיני הראיות ולסדרי הדין. העותרת הפנתה לכך שמתוך המסמכים הוסרו שמות הפונים וכך גם נחסה שמו של מי שחתום על התצהיר המאמת את המידע. נוסף על כך העותרת טענה שיש בלבול בין הגורם המאשר את הניסויים לבין הגורם המעביר את פרטיהם לאישור הגורם הממשלתי שזהותו ידועה לציבור במרבית המדינות.
73. בהמשך לכך העותרת פירטה מידע על מדינות אחרות שבהן המידע נמסר:
- א. **דנמרק** – מועצה בראשות שופט ובחברות חוקרים ונציגי גופים שונים מאשרת ניסויים בדנמרק. זהות חברי הוועדה מפורסמת במרשתת.
 - ב. **הולנד** – רשות מרכזית לניסויים מדעיים בבעלי חיים היא שמאשרת ניסויים בהולנד. שמות חברי הרשות מפורסמים במרשתת. זוהי מדינה אליה התייחסו גם המשיבים בהודעתם.
 - ג. **פינלנד** – ועדה אזורית שזהות חבריה גלויה באינטרנט מאשרת ניסויים בפרסום מופיע תיאור תמציתי של תפקיד החבר כדוגמת "וטרינר".
 - ד. **שוויץ** – ועדות קנטונליות שזהות חבריהן ידועה הן שמאשרות עריכת ניסויים בבעלי חיים.
 - ה. **שוודיה** – ועדות אתיקה אזוריות הן שמאשרות ניסויים בשוודיה. הרכבי הוועדות אינם מפורסמים באינטרנט, אך רובן נענו לפניית העותרת ושלחו פירוט של הרכב הוועדה או פרוטוקולים של דיוני הוועדות בהם צוינו שמות חברי הוועדה ותפקידם בוועדה לפי חוק.
 - ו. **נורבגיה** – אדם בעל כשירות ייחודית או אחריות ייחודית הפועל בתוך המוסד העורך את הניסוי מאשר את הניסוי ומועבר לאישור נוסף בידי צוות של עובדי הרשות לבטיחות מזון. שמות הגורם המאשר במוסד וחברי הרשות הנם גלויים במסגרת המסמכים בהם הם מצוינים.

74. העותרת הוסיפה בהתייחסה לבריטניה ולגרמניה כי אכן במדינות אלה אין פרסום יזום של חברי גופים המאשרים את הניסויים וכי למיטב ידיעתה טרם ניתנו הכרעות שיפוטיות בבקשות דומות על יסוד חוקי חופש המידע המקומיים. עם זאת, היא ציינה כי ממלאי התפקידים בגופים אלה הם עובדי ציבור שהחשש לניגוד עניינים לגביהם הוא נמוך יותר.

75. בהתייחסה לארצות הברית ציינה העותרת כי מדובר במצב מורכב מזה שהוצג, שכן בחלק מהמדינות ישנם חוקים המאפשרים את פרסום שמות חברי הוועדות הפנימיות. באשר לקנדה העותרת הבהירה כי חברי ועדות פנימיות במוסדות קנדיים אינם ממלאים תפקיד על פי דין ולכן אין ללמוד מכך לענייננו.

דין והכרעה

76. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות וכי אין להתיר מכוחו של [חוק חופש המידע](#) את מסירת שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות. להלן אפרט את הנימוקים שהביאו אותי למסקנה זו. תחילה אתייחס להיבטים הכלליים של הזכות לקבלת מידע, להשלכות שיש לחוק הניסויים על הזכות הזו, ולתופעת הביוש (Shaming) ברשתות. לאחר מכן אפנה ליישם את הכללים לענייננו.

הזכות לקבלת המידע

77. [חוק חופש המידע](#) מטיל על רשויות חובה למסור לאזרחים מידע בעל אופי ציבורי. [סעיף 1](#) לחוק הוא סעיף הצהרתי המכוון זכות זו:

”לכל אזרח ישראלי או תושב, הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית, בהתאם להוראות חוק זה.”

78. חיוב משרדי הממשלה ורשויות במסירת מידע המצוי ברשותן נעשה כחלק מזכות היסוד לקבלת מידע, לצורך מימוש זכויות האזרח האחרות והתפיסה כי החזקת המידע בידי הרשות הציבורית היא בנאמנות (ר' [עע"מ 9135/03 המועצה להשכלה גבוהה נ' הוצאת עיתון הארץ](#), [פורסם בנבו] פסקה 8 (19.1.2006) (להלן: [עניין המועצה להשכלה גבוהה](#)), וכן [עע"מ 7744/10 המוסד לביטוח לאומי נ' מנגל](#), [פורסם בנבו] פסקה 5 (15.11.2012)), וזאת לצד שיקולים אחרים המיועדים להיטיב את דרך עבודתן של הרשויות ואת תהליכי קבלת ההחלטות שלהן.

79. מסירת המידע המצוי בידי הרשויות מאפשרת, בין היתר, גיבוש של סדר היום הציבורי וחיזוק אמון הציבור ברשויות בעקבות שקיפות של הליך קבלת ההחלטות על ידי הרשות (ר' [ע"מ 3300/11 מדינת ישראל - משרד הביטחון נ' גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע](#), [פורסם בבנו] פסקה 6 (5.9.2012) (להלן: עניין גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע), עניין [האוניברסיטה העברית](#), [פורסם בבנו] פסקאות 17-18 וההפניות שם, [ע"א 7678/16 רביב דרוקר נ' הממונה על יישום חוק חופש המידע במשרד ראש הממשלה](#), [פורסם בבנו] פסקה 24 וההפניות שם (7.8.2017) (להלן: עניין דרוקר)).

80. עם זאת, הזכות לקבלת מידע היא זכות יחסית, והיא נסוגה לעיתים מפני זכויות ואינטרסים אחרים הראויים להגנה. הסייגים המסייגים את גדר הזכות לקבלת מידע מכוחם של אינטרסים אחרים מחולקים לשני מסלולים עיקריים ([סעיפים 8 ו-9 לחוק](#)), המאפשרים לרשות המנהלית שיקול דעת משתנה באשר למסירת המידע, וזאת בהתאם לסוג המידע המבוקש (עניין [גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע](#), פסקה 9, עניין [האוניברסיטה העברית](#), שם).

81. [בסעיף 9 לחוק](#), הרלוונטי לענייננו, נקבעו סייגים הנוגעים למהות המידע המבוקש – בין אם מדובר במידע שגילוי אסור ([ס' 9\(א\)](#) לחוק), כגון מידע הנוגע לביטחון המדינה או מידע שיש בו משום פגיעה בפרטיות, ובין אם מדובר במידע שהרשות אינה מחויבת לגלות ([ס' 9\(ב\)](#) לחוק), כגון מידע העלול לפגוע בתפקודה התקין של הרשות, מידע על דיונים פנימיים או סוד מסחרי (ר' [ע"מ 9341/05 התנועה לחופש המידע נ' רשות החברות הממשלתיות](#), [פורסם בבנו] פסקה 16 (19.5.2009) (להלן: עניין [רשות החברות הממשלתיות](#)), וכן עניין [גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע](#), פסקה 8).

82. הסייגים [שבסעיפים 8 ו-9\(ב\)](#) לחוק אינם מוחלטים - אין בהם איסור גורף לפרסם מידע שהרשות אינה חייבת לגלותו, ושיקול הדעת האם לגלות או לסרב לגילוי נותר בידי הרשות. בהמשך לכך, [סעיפים 10 ו-11](#) מתווים את מאזן השיקולים שעל הרשות הציבורית לשקול בבואה לבחון האם לגלות מידע הנכנס בגדר הסייגים [שבסעיפים 8 ו-9](#) לחוק בדרך של מבחני סבירות ומידתיות. לצד שיקולים אלה עומדת לבית המשפט סמכות עצמאית להורות על מסירת מידע אף אם לא נפל פגם בהחלטת הרשות שלא למסור אותו, אם שוכנע שיש לעשות זאת מהשיקולים שנקבעו, וזאת מכוחו של [סעיף 17\(ד\)](#) לחוק, שמסמך את בית המשפט להורות על גילוי מידע שפרסומו אינו אסור על פי דין, גם אם נמצאו טעמים המאפשרים להימנע מחשיפתו.

היחס בין הזכות למידע לבין הוראת החיסיון שבסעיף 22 לחוק הניסויים

83. לצד הזכות הכללית לחופש מידע, על הבקשה המוגשת לפי [חוק חופש המידע](#) מקרינה הוראת החיסיון החלה מכוחו של [סעיף 22](#) לחוק הניסויים. הוראה זו קובעת כאמור כי:

"מי שממלא תפקיד מכוח חוק זה, לא יגלה ידיעה או תוכנו של מסמך שהגיעו לידי מכוח תפקידו אלא על פי היתר בכתב מאת יושב ראש המועצה; אין בהוראה זו כדי למנוע גילוי לפי דרישת היועץ המשפטי לממשלה לצורך משפט פלילי או לפי דרישת בית המשפט."

84. בעניין זה עמדתם של המשיבים ושל חברי הוועדות המוסדיות כי יש לתת את הדעת להסדר המיוחד שנקבע [בסעיף 22](#) לחוק הניסויים במסגרת האיזונים שאותם יש לערוך לפי [חוק חופש המידע](#) - מקובלת עלי. גישה זו נלמדת מעניין [האוניברסיטה העברית](#):

"...אילו היינו מצויים בתחום הממלכה הבלעדי של [חוק חופש המידע](#), יתכן שלא היה די בחששות אלו, וכאמור איני מביע עמדה; אך שעה שהחוק החל הוא [סעיף 22](#) לחוק הניסויים בבעלי חיים, אף שכאמור רוח חוק חופש המידע שורה על יישומו – די בחששות שהעלתה המדינה על מנת להעביר את ההחלטה תחת שבט הביקורת השיפוטית..." (ר' בפסקה 24)

85. מכאן שעלינו לפרש את הוראות [חוק חופש המידע](#) לאורה של הוראת החיסיון שנקבעה בחוק הניסויים. אכן, איננו מצויים במצב שבו הוגשה בקשה להסיר את החיסיון ליושב ראש המועצה וניתנה בה החלטה ואולם אין ללמוד מכך שיושב ראש המועצה לא החליט באשר להפעלת הסמכות לפי [סעיף 22](#) על היעדר משקל להוראות [סעיף 22](#) לחוק הניסויים בתהליך הפרשני של הוראות [חוק חופש המידע](#), כפי שנקבע בעניין [האוניברסיטה העברית](#).

86. בשולי הדברים אציין כי נתתי דעתי לטענות העותרת לפיהן אין לאפשר למשיבים להסתמך על כלל הפרשנות הנובעת [מסעיף 22](#) לחוק הניסויים, שכן הסתמכות כזו אינה מופיעה בהחלטה מושא העתירה ואולם עמדת המשיבים כי מדובר בטיעון אינהרנטי לדיון בחשיפת מידע לפי [חוק חופש המידע](#) ככל שהוא נוגע לחוק הניסויים - מקובלת עלי.

ביוש – Shaming

87. כפי שאפרט להלן, החשש העיקרי שנלווה להתנגדותם של חברי הוועדות המוסדיות הוא מביושם ברשתות חברתיות, והשלכותיו של הביוש על ביטחונם האישי ושלומם הפיזי ויותר מכך החשש מפני פגיעה בהם ובבני משפחותיהם על רקע חברותם בוועדות המוסדיות. חשש זה אף מקרין על חלק מהעילות הנוספות שעומדות להכרעה במקרה זה.

88. בעידן הנוכחי שולטת בחיינו המדיה הדיגיטלית. ההפגנות, העיתונות והתקשורת המוסדית אינן עוד המוקד היחיד לשיח הציבורי וזה מתנהל גם ברשתות החברתיות. לכך יש כמובן יתרונות עצומים אך לצדם חסרונות. עמד על כך כב' השופט (כתוארו אז) א' ריבלין:

"אינטרנט הוא "כיכר העיר" החדשה שהכול שותפים לה. המדיום החדש – המרחב הווירטואלי – מצוי בכל ופתוח לכל. הכלים שהוא מציע, ובהם "חדרי השיח", הדואר האלקטרוני, הגלישה על גלי הרשת העולמית ובתוך הרשתות החברתיות – מאפשרים קבלת מידע והעברתו, "האזנה" לדעות של אחרים והשמעתן של דעות עצמיות. זהו אפוא אמצעי דמוקרטי מובהק המקדם גם את עקרון השוויון ומציב מחסום בפני התערבות שלטונית ובפועל רגולטיבית בחופש הביטוי. המקלדת זמינה לכל כותב, והקשה על זנבו של "העכבר" מובילה את הכתוב לקצווי הארץ. הציבור אינו זקוק באותה מידה כבעבר לפלטפורמה שמעמידים לרשותו אחרים..."

כל אחד מבני הציבור רשאי ויכול ליצור "עיתון" משלו ולתת בבלוג דברו. ייחודן של התגובות הוא באלמוניותן, בספיחתן למאמרים כתובים בידי אחרים ובניצול פלטפורמות זמינות להשמעת דעות אינדיבידואליות. מדובר אפוא באמצעי נגיש, מידי, נטול גבולות גיאוגרפיים ותכופות נטול סינון ועריכה. וכן – גם אנונימי.

מעט לעת נשמעת ביקורת על תוכנן של התגובות ועל דרך ניסוחן. אם לומר את המעט, הרי שבתרבות המקומית לא תמיד שולטים בז'אנר זה – הלשון הצחה, הניסוח הרהוט והמסרים המעודנים. חלק ניכר מהפרסומים נושא במקומותינו אופי וולגרי ובוטה, וישנו פער בולט בין הנחרצות של הדעות המבוטאות לבין התשתית התומכת בהן. כל אלה משפיעים ללא ספק גם על הערך והמשקל שניתן לייחס לרבים מפרסומי ה-instant המופיעים באינטרנט חדשות לבקרים..."

(ר' רע"א 4447/07 רמי מור נ' ברק אי.טי.סי. [1995] [החברה לשירותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג\(3\) 664, 678-677 \(2010\)](#).)

89. ל"צד האפל" התייחס כב' השופט י' עמית (בהקשר אחר לחלוטין):

"המקרה שבפנינו חושף את הצד האפל של הרשת. המסוכנות של פעם שינתה את פניה ולפנינו מסוכנות מסוג חדש. האינטרנט אינו מרחב וירטואלי-סטרילי כלל וכלל. האינטרנט חודר לחיים האמיתיים, ומציב סכנות של ממש בתחומים ובדרכים לא שיערו ראשונים. מעשים מגונים של פעם, שהיו כרוכים במגע פיזי עם נפגע העבירה, נתחלפו להם בסוגים שונים של מעשים בשלט-רחוק. החסות של האנונימיות הלכאורית והריחוק מהיושב בצדו השני של המחשב, משחררים חסמים ועכבות, ואנשים נורמטיביים כלפי חוץ, שולחים ידם במעשים שלא היו מעיזים לעשות בעולם שמחוץ למרחב האינטרנטי. מגע וחדירה פיזית נתחלפו בחדירה אל תוך המרחב האינטרנטי הפרטי-אינטימי של הגולש בצד השני. מגע שנותר בין שניים בחדר סגור נתחלף לו בחשש לחשיפה ולפרסום פומבי בפייסבוק וביו-טיוב, מה שעשוי להעצים את הפגיעה בנפגע העבירה. **כיפה אדומה כבר אינה מסתובבת ביער שורץ זאבים, היא משוטטת במרחב האינטרנטי, שם אורבים לה ציידים וטורפים מסוג אחר.** בעבר, יכול היה ההורה לשמור על ילדו שלא יסתובב במקומות מסוכנים או בשעות מסוכנות." (ר' [בש"פ 2065/13 פלוני נ' מדינת ישראל](#), [פורסם בנבו] פסקה 4 (22.3.2013).)

90. הנה כי כן, המרשתת יוצרת מצע נוח וזמין להבעת דעה מיידית ורחבת היקף אך גם לצדה מאפשרת באופן נגיש יחסית לפגוע בשמו הטוב של אדם, להעליב או לפגוע בעובד הציבור (השוו [רע"פ 5991/13 אליצור סגל נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בבנו] (2.11.2017) (להלן: עניין [אליצור סגל](#))). ההתפתחות הטכנולוגית התופסת עם הזמן מקום נכבד ביותר בחיינו מחייבת התייחסות שונה להוראות הדין. אמצעי בקרה שבעבר היו יכולים למנוע פרסום פוגעני או אסור אינם קיימים, וכל אדם המחזיק במחשב או בטלפון סלולרי יכול בתוך שניות להביע את עמדתו בדרך כזו או אחרת, אף אם עמדה זו כוללת העלבה או ביוש, ולעתים גם התבטאויות שיש בהן יותר מכך. האנונימיות שמאפיינת את השימוש האינטרנטי כמו גם הדרכים הנגיפיות (ויראליות) בהן מתפשט מידע מאפשרות הפצת מידע כוזב לקהלים גדולים ולפגיעה חמורה בשמו הטוב של אדם. במצבים כאלה התרופות הנתונות לנפגע הן מצומצמות וקשה עד מאוד למחוק מהזיכרון הציבורי את הרושם השלילי שנוצר בעקבות פרסום במרשתת. הפרסום במדיות האלה אינו נמחק ואינו נעלם, והאמרה הידועה לפיה 'העיתון של היום משמש לעטיפת דגים מחר' שוב אינה רלוונטית. המידע שהופץ ברשת ניתן לאחזור בכל עת והוא אינו נמוג או נעלם.

91. פרסומים פוגעניים המופצים באמצעות המרשתת יכולים להקים עבירה פלילית לפי [חוק איסור לשון הרע](#), התשכ"ה-1965 ([סעיף 6](#)) [וחוק הגנת הפרטיות](#), התשמ"א-1981 (להלן: [חוק הגנת הפרטיות](#)) ([סעיף 5](#)). לצד עבירות כלליות אלה מתקיימות גם עבירות פרטיקולריות הנוגעות לעובדי ציבור כמו האיסור על העלבת עובד ציבור, הפרעה לעובד ציבור ותקיפת עובד ציבור (ר' [סעיפים 288, 288א ו-382 לחוק העונשין](#), התשל"ז-1977). גבולות השיח ברשת צריכים להישמר באמצעים משפטיים כדי שחלילה הרסן לא יותר "ובמקום שכיכר השוק תוצף באלף פרחים של חופש הביטוי, עלול דווקא הניחוח הכבד של מי השופכין שעלו על גדותיהם להשתלט על השיח" (ר' [רע"א 1688/18 יגאל סרנה נ' בנימין נתניהו](#), [פורסם בבנו] פסקה 4 (15.4.2018)).

92. כפי שצינתי לעיל כעולה מטענות המשיבים, חברי הוועדות המוסדיות והמוסדות, החשש המרכזי מחשיפת השמות של חברי הוועדות המוסדיות הוא דווקא הביוש הצפוי ברשתות החברתיות והשלכותיו. ביוש אינטרנטי יכול לעתים לקבל בדיעבד מענה באמצעות כל אחד מהכלים הפליליים, אך השאלה העומדת לדיון בפנינו היא האם החשש מפני ביוש עתידי יכול להוות עילה למניעת מסירת מידע? נפנה אפוא לבדוק את התקיימות הסייגים למסירת מידע לפי [חוק חופש המידע](#).

מידע ששיש בגילוי לפגוע בביטחון או בשלמו של אדם

93. המשיבים נסמכו בטענותיהם על האפשרות לפגיעה בביטחונם ובשלומם של חברי הוועדות המוסדיות. כך גם החלטת הממונה נסמכת על [סעיף 9\(א\)\(1\)](#) לחוק, שקובע כי:

”(א) רשות ציבורית לא תמסור מידע שהוא אחד מאלה:
(1) מידע אשר בגילוי יש חשש לפגיעה בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה, בביטחון הציבור או בביטחוננו או בשלומם של אדם;...”

94. לצורך הקביעה כי ”יש חשש לפגיעה”, נדרשת הרשות להראות כי מתקיים ”חשש בעל משקל הנאמד בהתאם לעוצמתו של הסיכון ולהסתברות התממשותו” (ר’ [עע”מ 2975/15 הוצאת עיתון הארץ נ’ משרד החוץ](#), [פורסם בבנו] פסקה 26 (6.6.2016)). יצוין כי דעת הרוב ניתנה מפי כב’ השופטת ד’ ברק ארז, ובפסק הדין ישנה עמדת מיעוט של כב’ הנשיאה מ’ נאור, אך לא בעניין זה. כן ראו [ע”א 4928/15 פרופ’ יאיר אורון נ’ ראש אגף הפיקוח על ייצוא ביטחוני](#), [פורסם בבנו] פסקה 6 (10.11.2016), ובג”ץ [2007/11 ינאי שני נ’ המשרד להגנת הסביבה](#), [פורסם בבנו] פסקה 4 (5.2.2012)). אף שאין נדרשת וודאות קרובה לקיומה של פגיעה בביטחוננו או בשלומם של אדם, לא ניתן להסתפק בקיומה של אפשרות כלשהי ולו גם רחוקה לקיומה של פגיעה כאמור. נדרש אפוא לבחון את מכפלת עוצמת הסיכון בהסתברותו ([בג”ץ 2662/09 התנועה לחופש מידע נ’ משרד ראש הממשלה](#), [פורסם בבנו] פסקה 5 (4.1.2011)).

95. בענייננו נסמכים המשיבים על החששות שביטאו חברי הוועדות המוסדיות לפגיעה פיזית ולפגיעה אחרת בהם, כפי שפורטו לעיל, במענה לפניית המשיבים המודיעים להם על ההליך המשפטי. בחינת הדברים שכתבו חברי הוועדות המוסדיות בדבר הפגיעה שהייתה, הנאצות והאיומים מלמדת כי למעשה החשש אינו ממוקד בפגיעה פיזית בגופם או ברכושם (אף שיש גם אמירות על חשש לכך), וככל שיש חשש כזה המדובר בחשש רחוק יחסית שהסתברותו נמוכה אם בכלל. האירועים שאירעו לא כללו ביטוי פיזי, ומדובר באירועים שהתרחשו לפני פרק זמן ממושך יחסית. שמותיהם של מעורבים אחרים בניסויים ידועים ואלה לא ספגו פגיעה פיזית המקימה חשש לפגיעה בחברי הוועדות בהסתברות מספיקה לכך.

96. החשש הממשי הוא לפגיעה מסוג אחר – שעניינו ביוש (Shaming) ברשתות החברתיות. חשש זה הוא ממשי וההסתברות להתרחשותו היא אכן גבוהה ואף גבוהה מאוד. מתוך הדברים שצורפו, הביטויים שכבר נשמעו, ואלה הצפויים ככל שהשמות יפורסמו, קם חשש ממשי בהסתברות גבוהה לפגיעה בשם הטוב של חברי הוועדות המוסדיות, להעלבתם, להשמעת דברי נאצה פוגעניים כלפיהם ולקריאות לחרם כזה או אחר עליהם.

97. כאן המקום להתייחס לטענה כי חלק מהשמות ידועים וחלק אחר פורסם בעבר. אני מקבל את עמדת המשיבים לפיה אין ללמוד על עוצמת הסיכון מפרסום השמות לפני שנים או

מכך שחלק מהשמות מפורסמים, שכן הדעת נותנת כי פרסום רחב היקף של כל החברים בוועדות המוסדיות ייצור אפקט משמעותי בפני עצמו ועלול להביא לגל 'ביוש' כלפיהם ברשתות החברתיות, בניגוד לפרסום ממוקד ורחוק בזמן.

98. נוכח מסקנתי כי קם חשש ממשי בהסתברות גבוהה לביושם של חברי הוועדות המוסדיות ככל ששם יפורסם עולה השאלה האם יש בחשש ממשי כזה כדי למנוע את מסירת המידע על זהותם של חברי הוועדות המוסדיות מכוחו של [סעיף 9\(א\)\(1\) לחוק חופש המידע](#). במלים אחרות: האם יש לקרוא לתוך הביטוי "פגיעה בביטחון ובשלומם של אדם" גם את ביושו בפומבי. המענה לשאלה זו אינו פשוט ואינו מובן מאליו. הוא מחייב מטבע הדברים איזונים רחבים בין זכויות שונות. כך יש לתת את הדעת לכך שבעת ההכרעה האם יש להכיר בביוש כמה שמקים את העילה להימנעות ממסירת מידע בשל [סעיף 9\(א\)\(1\) לחוק חופש המידע](#) יש לדרוש כי יונח בסיס מספיק לקבוע שהפגיעה הצפויה היא פגיעה ממשית, העומדת במבחן אובייקטיבי בהתאם לנסיבות הקונקרטיות.

99. המונחים שבהם נקט המחוקק ב[חוק חופש המידע](#) עוסקים בפגיעה בביטחון ובשלומם של אדם, ואלה יכולים להיתפס כממוקדים בהיבט הפיזי ולא בהיבט הנפשי או הרגשי אלא שלדידי אין לנקוט בנסיבותיו של המקרה שלפנינו גישה מצמצמת לפרשנות מונחים אלה, וזאת בשים לב למציאות המשתנה עם התפתחות המדיה הדיגיטלית ושינוי דרכי הפרסום וההפצה של מידע, ובהתחשב בחובה לפרש את הוראות חוק חופש המידע על רקע הוראת [סעיף 22 לחוק הניסויים](#) (השוו [בר"מ 1713/13 ת.ל.מ - תחנות הקיבוצים לטיפול בילד ובמשפחה נ' יעדים הנחיית תהליכים חברתיים וארגוניים בע"מ](#), [פורסם בנבו] פסקה 18 (29.5.2013) בכל הנוגע ל[תקנות חובת המכרזים](#), התשנ"ג-1993).

100. הבחנה נוספת שיש להידרש לה היא באשר למעמדו של נושא המשרה המביע את החשש מביוש, ככל שזהותו תימסר. הבחנה כזו נלמדת מ[מדנ"פ 7383/08 יוסף אונגרפלד נ' מדינת ישראל, פ"ד סה\(1\) 23 \(2011\)](#) העוסק בעבירת העלבת עובד ציבור. באותו מקרה עמד כב' השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין על כושר הסיבולת מפני עלבונות וביקורת הנדרש מעובד הציבור:

"כושר הסיבולת להעלבה מטבעו גדול אצל עובדי ציבור בכירים בעלי נגישות לפרהסיה הציבורית - בדומה במידה ניכרת לנבחרי ציבור, ושגם צריכים היו להניח בקבלם עליהם את התפקידים, כי הסובל מחוס וריחות אל ייכנס למטבח - מאשר אצל זוטרי במערכת, ואף ברמה הבינונית, למשל שוטר או פקיד מס. זה האחרון, אין בכוחו להתמודד עם ההעלבה; אל יהא המעליב "גיבור על חלשים" (שם, עמ' 97; כב' הנשיאה מ' נאור הייתה נכונה לאמץ מסקנה זו לעניין העבירה של העלבת עובד ציבור בעניין [אליצור סגל](#), פסקה 48).

101. כב' השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין שב על ההבחנה שערך באשר למידת הבכירות של נושא המשרה בעת הדיון בפרסום מידע לפי [חוק חופש המידע](#) על עבודת השופטים, והציע כי המידע יפורסם בהתאם לבכירותם של השופטים, בתחילה יפורסם מידע הנוגע לשופטי בית המשפט העליון ורק לאחר בחינת השפעות הפרסום יורחב ליתר השופטים (ר' [עע"מ 3908/11 מדינת ישראל הנהלת בתי המשפט נ' עיתון דה מרקר עיתון הארץ בע"מ](#), [פורסם בנבו] פסקאות יב-טו לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) רובינשטיין (18.12.2012) (להלן: עניין עיתון דה-מרקר).

102. ניתן אפוא למנות בין השיקולים הנדרשים לענייננו את השיקול שלפיו ככל שאדם משרת במשרה ציבורית בכירה יותר רף הפגיעה שאותו נדרש להראות כדי להיכנס לגדרו של [סעיף 9\(א\)\(1\)](#) יהיה גבוה יותר, ולהפך – ככל שנמצא שחברי הוועדה הינם משרתי ציבור זוטרים יותר, כך חומרת הפגיעה בביטחונם או בשלומם שתצדיק הימנעות ממסירת מידע על אודותיהם תקטן.

103. העותרת עמדה על מעמדם הציבורי של חברי הוועדות המוסדיות אך לא התייחסה למידת בכירותם. בחינת הסמכויות והמטלות שהוטלו על חברי הוועדות המוסדיות מלמדת כי אין לראותם בהם בהכרח ממלאי תפקיד ציבורי בכיר. על רקע זה יש יסוד להנחה כי הרף הנדרש בעניינם של חברי הוועדות המוסדיות אינו גבוה ומוצדק להימנע ממסירת מידע שיכול להביא לפגיעה בהם. שיקול זה אף יכול היה להיות רלוונטי להבחנה בין יושב ראש הוועדה המוסדית לבין חבריה האחרים, הבחנה שאליה אדרש בהמשך בהקשרים אחרים.

104. כאמור לעיל, יש לתת משקל גם להוראת [סעיף 22](#) לחוק הניסויים ולמשמעותה בכל הנוגע לפרשנותו של היקף הסייג או ליתר דיוק לצורך בנקיטת גישה מרחיבה באשר להיקפו של הסייג, גישה שתוביל למסקנה כי יש להחילו גם על ביוש ולא רק על חשש מפגיעה פיזית.

105. מסקנתי היא אפוא כי נכון להרחיב את תחולתו של הסייג כך שיחול גם על ביוש, שיש הסתברות גבוהה להתרחשותו, וכי יש לראות את הביטוי "בטחונו או שלומו של אדם", ככולל גם את הממדים הנפשיים ולא רק את הממדים הפיזיים. כפי שצינתי לעיל הרחבה כזו מתחייבת מהשינוי שחל במרוצת הזמן בדרך קיומו של השיח הציבורי, בשימוש הנעשה ברשתות החברתיות ובזמינות שיש לכלל הציבור לאמצעי התקשורת המודרניים, דבר המביא עמו שינוי בתרבות השיח ובתוצאות הנלוות לכך. כאשר מוסיפים לכך את הנימוקים האחרים ובהם הפרשנות שיש לפרש את הוראות [חוק חופש המידע](#) בשם לב לחוק הניסויים ואת השיקול כי אין מדובר במי שממלאים תפקיד ציבורי בכיר, יש לראות את הסייג הקבוע [בסעיף 9\(א\)\(1\)](#) כמתקיים במקרה זה.

מידע שגילוי פוגע בפרטיות

106. נימוק נוסף שהובא על ידי הממונה להימנעות ממסירת המידע מקורו [בסעיף 9\(א\)\(3\)](#) לחוק, שקובע כי:

”(א) רשות ציבורית לא תמסור מידע שהוא אחד מאלה:

...

(3) מידע שגילוי מהווה פגיעה בפרטיות, כמשמעותה [בחוק הגנת הפרטיות](#), תשמ”א-1981 (להלן – חוק הגנת הפרטיות), אלא אם כן הגילוי מותר על פי דין; ...”

107. אין חולק כי הזכות לפרטיות הינה אחת מזכויות היסוד, ובית המשפט העליון שב והדגיש, בהקשרים שונים, את מרכזיותה במערך זכויות האדם והאזרח. זכות זו מעוגנת [בחוק הגנת הפרטיות](#) ומוכרת כזכות חוקתית-על-חוקית במסגרת [חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו](#) אשר בו נקבע [בסעיף 7\(א\)](#) כי ”כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו” (ר’ [עע”מ 398/07 התנועה לחופש המידע נ’ מדינת ישראל – רשות המיסים](#), [פורסם בנבו] פסקה 39 (23.9.2008) (להלן: עניין [רשות המיסים](#))).

108. היקף הזכות אינו מוגדר והעיקרון המנחה שעומד ביסוד הזכות הוא שישנם דברים שהם אישיים לאדם, ומהווים חלק מהיכולת שלו לפתח את עצמו בצורה חופשית הרחק מהעין הציבורית:

”היקפה של זכות זו אינו נקי מספקות. רבות נכתב עליה... עתה, משניתן לה בסיס חוקתי חקוק, יש לפרשה מתוך מבט רחב... ניתן לקבוע, כי הזכות החוקתית לפרטיות משתרעת, בין השאר – ובלא כל ניסיון להקיף את הזכות על כל היבטיה – על זכותו של אדם לנהל את אורח החיים שבו הוא חפץ בדל”ת אמות ביתו, בלא הפרעה מבחוץ... הזכות לפרטיות היא בין השאר... הגבלה על נגישותם של אחרים אל היחיד... זכות הפרטיות מותחת את הקו בין הפרט לבין הכלל, בין ‘האני’ לבין החברה. היא משרטטת מיתחם אשר בו מניחים את הפרט לנפשו, לפיתוח ‘האני’ שלו, בלא מעורבות של הזולת”

(ר’ [Error! Hyperlink reference not valid.](#) (2) 456, 470-471 (1994))

109. ההתנגשות בין זכות הציבור לדעת לזכות לפרטיות תקום רק כאשר הפגיעה בפרטיות מתקיימת בהתאם להוראות [חוק הגנת הפרטיות](#). [סעיף 2\(9\)](#) לחוק [הגנת הפרטיות](#) קובע כי:

”פגיעה בפרטיות היא אחת מאלה:

...

(9) שימוש בידיעה על **ענייני הפרטיים** של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה;” (ההדגשה נוספה – א’ ד’)

110. הנה כי-כן נדרשת בחינת התקיימותם של שני תנאים: האחד שידובר בענייני הפרטיים של אדם והשני שאלה יימסרו למטרה אחרת מזו שלשמה הם ניתנו.

תנאי ראשון – ענייניו הפרטיים של אדם

111. חוק הגנת הפרטיות אינו כולל הגדרה ברורה מה נכלל בגדר "ענייניו הפרטיים של אדם". בע"א 439/88 רשם מאגרי מידע נ' משה ונטורה, פ"ד מח (3) 808 (1994) נחלקו דעות השופטים בשאלה מה כלול בגדרו של המונח. גישה אחת סברה כי יש לכלול בו "כל מידע הקשור לחייו הפרטיים של אותו אדם, לרבות שמו, כתובתו, מספר הטלפון שלו, מקום עבודתו, זהות חבריו, יחסיו עם אשתו ויתר חברי משפחתו וכדומה" (שם, 821) והגישה האחרת סברה כי הפרשנות בעניין זה תלויה הקשר ומטרה, וצריכה להיעשות בצורה זהירה ודווקנית (שם, 835).

112. עם זאת, דומה כי תנאי העסקתו של עובד: שכרו, שעות עבודתו, היקף המשרה שלו, ולעתים אף פירוט תפקידו והממונים עליו הוא בגדר מידע פרטי, שחלה עליו הזכות לפרטיות, לפי שתי הגישות. נוסף על כך ישנה חזקה שמידע המפורט בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות הינו מידע פרטי ובכללם מידע על אודות הכשרתו המקצועית של אדם (ר' עניין רשות החברות הממשלתיות, פסקה 23).

113. היבט נוסף של בחינת הפגיעה בפרטיות הוא טיב המידע שייחשף. מידע על השכלתו וניסיונו המקצועי של האדם וקשריו החברתיים, העסקיים והכלכליים יימצאו בגרעין הקשה של הזכות לפרטיות, ובדומה לכך גם ענייניו הרפואיים והמשפחתיים (ר' רע"א 382/16 ורדה רות יהל נ' פקיד שומה תל אביב 4, [פורסם בנבו] פסקה 22 (13.7.2016)).

114. להלכה, בבחינת החריג של פגיעה בפרטיות בחוק חופש המידע, בית המשפט העליון נוטה שלא להחיל את החריג של פגיעה בפרטיות בנוגע לפעולות שעשייתן נושקת לספירה הציבורית (דפנה ברק-ארז משפט מנהלי, עמ' 597-598 (התש"ע, 2010)) ולקבוע כי הזכות לפרטיות אינה עומדת בהכרח למי שממלא תפקיד ציבורי. עם זאת, בית המשפט הורה על חשיפת שמות במסגרת בקשות לגילוי מידע. כך נחשפו שמותיהם של חייבי מס שנעשו עמם הסדרי כופר (ר' עניין רשות המיסים); שמותיהם של מועמדים למשרת דירקטור שמועמדותם נפסלה פורסמו, גם אם רק באופן פרוספקטיבי (ר' עניין רשות החברות הממשלתיות); במקרה נוסף שעוסק בגילוי שמות, נתבקשה רשימה של ארכיאולוגים החופרים באתרים באזור. בית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים קבע שאין גלות את השמות מכוח סעיף 9(ב)6 לחוק חופש המידע בשל החשש לפגיעה באינטרס המקצועי של החופרים אך קבע גם שהמידע הינו בגדר "ענייניו הפרטיים של אדם" ושנמסר למטרה אחרת. עם זאת נפסק שם שאין בכך כדי להקים פגיעה בפרטיות המונעת את מסירת השמות באשר החופרים נתנו את הסכמתם לגילוי מכללא (ר' עת"מ (ירו') 37527-07-14 "יש דין" ארגון מתנדבים לזכויות אדם נ' המינהל האזרחי איו"ש [פורסם בנבו] (21.11.2016)). ערעור שהוגש על פסק הדין לבית המשפט העליון תלוי ועומד.

115. בענייננו המידע המבוקש נוגע לתפקיד שאותו אדם ממלא, ככל הנראה בהתנדבות, כחבר ועדה מוסדית. השאלה הנשאלת היא האם יש לראות במילוי התפקיד הזה כמילוי תפקיד ציבורי שלעתים יש בו כדי להביא למסקנה כי אין מדובר במידע החוסה תחת הגנת הפרטיות או שניתן לראות במילוי התפקיד כ'עבודה' לכל דבר ועניין שחוסה תחת הגנת הפרטיות.

116. כאמור, הזכות לפרטיות של איש ציבור בכיר היא מצומצמת מזו של אדם מן השורה, ולעיתים אף אנשי ציבור בכירים במידה פחותה אינם זכאים למלוא ההגנה על פרטיותם (ראו עניין **בן כספית**, פסקה 42). מידת הביקורת שמצופה מאדם הממלא תפקיד ציבורי לעמוד בה, ומידת ההגנה על זכותו לפרטיות – ייקבעו בין היתר לפי מידת בכירותו ולפי מידת החשיפה שיש בתפקיד ציבורי (ר' עניין **רשות החברות הממשלתיות**, פסקה 41).

117. בהקשר זה נדרשת התייחסות לשאלה האם נכון לערוך הבחנה בין החברים השונים בוועדות המוסדיות לבין יושב הראש או הוטרין, כפי שזו נעשית בארצות הברית. בחינת ההסדרים השונים הנוגעים למעמדו של יושב ראש הוועדה המוסדית אינה מלמדת בהכרח כי הוא בכיר יותר מחברי הוועדות ועל-כן ספק אם יש הצדקה לאותה הבחנה.

118. סמכויות יושב הראש של הוועדה אינן מוגדרות בחוק למעט סמכותו לאשר ניסוי מבלי לכנס את הוועדה אם ראה שיש סכנה מיידית לבריאות הציבור או לבריאותם של בעלי החיים אם הניסוי לא יבוצע ([סעיף 14\(ד\)](#) לחוק הניסויים). בהחלטה 1/2013 נקבע כאמור שיושב הראש צריך להיות דמות מוערכת ובעלת משקל במוסד. פרט לכך לא הוגדר תפקידו של יושב הראש, ומוסדות שבהם מתקיימת ועדה מוסדית קבעו הנחיות להתנהלות הוועדה שמהן ניתן ללמוד על התפקיד שאותו ממלא יושב ראש הוועדה. כך למשל בהנחיות הכלליות לעריכת ניסויים בחיות מעבדה באוניברסיטת בר אילן נקבע שיושב הראש יישב בראש כל ישיבה של הוועדה, יאשר את החלטות הוועדה ואת ההיתרים לביצוע ניסויים ויהווה גורם מקשר בין הוועדה המוסדית לבין המועצה וגורמים נוספים באוניברסיטה. בנהלים, הנחיות והוראות עבודה בנוגע לביצוע ניסויים בבעלי חיים, טיפול בהם, החזקתם והובלתם שנקבעו באוניברסיטה העברית נקבע כי יושב ראש הוועדה יהיה אחראי לתפקודה של הוועדה ולייצוג האוניברסיטה במגעים עם גורמי חוץ. אין הגדרה למעמדו של הוטרין החבר בוועדה המוסדית, לא כל שכן כזו המצדיקה להתייחס אליו באופן שונה.

119. על יסוד שיקולים אלה, ניתן אפוא לראות במידע המבוקש על אודות זהותם של חברי הוועדות המוסדיות בוועדות אלה כמידע על ענייניו הפרטיים של אדם, מבלי לערוך הבחנה בין יושב הראש והוטרין לבין החברים האחרים.

תנאי שני – מטרת מסירת המידע

120. השלב השני של הבחינה הוא האם המידע שהמועצה נתבקשה למסור נמסר למטרה שונה מהמטרה שלשמה הוא ניתן כאמור [בסעיף 2\(9\) לחוק הגנת הפרטיות](#). ביסוד מסירת הפרטים והדיווחים של הוועדות המוסדיות והמוסדות עצמן אל המועצה הארצית עומדת סמכות הפיקוח של המועצה, והחובה לדווח בתדירות שנקבעה.

121. חובות הדיווח וסמכויות הפיקוח שלצדן מחייבות שיתוף פעולה מלא של הוועדות המוסדיות עם המועצה, הגוף המאסדר. על מנת לשמור על אמיתות הדיווח ועל הפיקוח היעיל נקבע שהמידע שהועבר לידי המועצה יותר חסוי, זאת לצד הגנה על אינטרסים כלכליים של מוסדות המחקר (עניין [האוניברסיטה העברית](#), פסקה 22). מכאן שבמקרה שלפנינו, נוכח הוראות [סעיף 22 לחוק הניסויים](#), פרטיותם של חברי הוועדות המוסדיות חורגת מזכותם הפרטית של חברי הוועדות המוסדיות והיא כלולה באינטרס כללי שנועד להבטיח את תקינות פעילות הוועדות, המחקר המבוצע במוסדות ואת פעילות המועצה.

122. אכן, אחת מתכליות [חוק חופש המידע](#) היא לחזק את יכולת הציבור לבקר את פעילות הרשות הציבורית:

”נגישות למידע המוחזק אצל רשויות השלטון מאפשרת לציבור להפעיל פיקוח ובקרה על רשויות השלטון, לגלות מעורבות בעשייה השלטונית ולקחת חלק בכינונה ובעיצובה של תרבות שלטונית ראויה”
(ר' עניין [רשות החברות הממשלתיות](#), פסקה 15)

123. עם זאת, האינטרס הציבורי במסירת המידע לצורך קידום ביקורת על הרשויות שמצוי בבסיס הזכות לחופש מידע מתמקד בעיקר בהיבט המוסדי ולא דווקא בהיבט הפרסונלי:

”ההבחנה בין מידע מוסדי למידע פרסונלי מקובלת עליי. עיון [בחוק חופש המידע](#), כמו-גם בכתובה בנושא, מוליך למסקנה כי החוק עניינו ברשות הציבורית כגורם שלטוני, כמערכת, ולא ב-zoom in על היחידים הפועלים בין שורותיה. מסקנה זו נלמדת בראש ובראשונה מהוראות החוק, אשר מדבר ב”מידע מרשות ציבורית... המסקנה האמורה מתבקשת גם מהגיונם של דברים: הרשות הציבורית מופקדת על תחומים מסוימים שלשם ניתנו בידיה סמכויות שונות. עניינו של הציבור המבקש לבחון את פעילות הרשות ולבקר, הינו בפעילותה כגוף המספק לו שירותים ופועל כנאמן שלו. הביקורת הציבורית מטרתה לבחון האם האזרח זוכה מהרשות לשירות לו הוא זכאי, האם הרשות עמדה במטרותיה וביעדיה, מה היה היקף וטיב פעולתה, כיצד הפעילה את סמכויותיה. אין היא בוחנת את השירות לו זכה מידי עובד מסוים של הרשות. המערכת היא שעומדת לבחינת הציבור ולא עובדיה.”
(עניין [עיתון דה-מרקר](#), פסקה 61-60)

124. מבחינה זו ספק האם באיזון הכולל יש ביתרון שבמסירת המידע כדי להצדיק את הפגיעה בפרטיות. כפי שפורט לעיל, המידע על חברותו של אדם בוועדה מוסדית הוא מידע הכלול במסגרת ענייניו הפרטיים, ומטרת מסירתו לרשות אינה בהכרח מצדיקה את מסירתו בהיבט הפרסונלי ולא בהיבט המוסדי. כאשר מביאים בחשבון גם את הפרשנות הנובעת מהוראת [סעיף 22](#) לחוק הניסויים, המסקנה היא כי יש לראות גם את הסייג הזה כמתקיים.

הפגיעה ביכולת הרשות למלא את תפקידה

125. אף אם ניתן להגיע למסקנה אחרת בכל הנוגע לשני ההיבטים הקודמים, מצאתי כי בכל מקרה מתקיים הסייג שעניינו השיבוש בתפקוד התקין של הרשות והפגיעה ביכולתה למלא את תפקידה. כפי שאפרט להלן חשיפת זהותם של חברי הוועדות המוסדיות תביא בהסתברות גבוהה לפגיעה ביכולתן של ועדות אלה למלא את תפקידן. ככל שהמידע הכולל את שמות חברי הוועדות המוסדיות יימסר, גם אם במבט צופה עתיד, רוב חברי הוועדות המוסדיות יתפטרו מתפקידם ופעילות הוועדות האלה תופסק למעשה, באופן שיקשה על עריכת מחקרים בישראל. משכך פני הדברים יש למנוע את מסירת המידע בשל הפגיעה ביכולתה של הרשות למלא את תפקידה.

126. [סעיף 9\(ב\)\(1\) לחוק חופש המידע](#) קובע כי:

”רשות ציבורית אינה חייבת למסור מידע שהוא אחד מאלה:
(1) מידע אשר גילוייו עלול לשבש את התפקוד התקין של הרשות הציבורית או את יכולתה לבצע את תפקידה;”

127. אכן, ככלל, בכדי להצדיק את ההימנעות ממסירת המידע מכוחה של הוראה זו יש להצביע על נדאות קרובה לכך שמסירת שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות עלולה לגרום לשיבוש ממשי בתפקודה התקין של הרשות הציבורית, במקרה זה בתפקודן של הוועדות המוסדיות, וכפועל יוצא מכך של המועצה (ר' [עע"מ 1245/12 התנועה לחופש המידע ואח' נ' משרד החינוך](#), [פורסם בבנו] פסקאות 6-7 (23.8.2012) (להלן: עניין משרד החינוך) וכן השוו לעניין עיתון דה-מרקר, (פסקה 54)). בהתנגשות בין הזכות החוקתית לקבלת המידע לבין האינטרס הציבורי של שמירה על תקינות פעולת הוועדות והמועצה, רק בהוכחה בדרגת וודאות קרובה שתפקודה של הרשות תפגע באופן קשה, רציני וחמור, יהיה כדי לגבור על הזכות לקבלת המידע (אהרון [ברק "חופש המידע ובית המשפט"](#) קרית המשפט ג 95, 102-103 (התשס"ג)).

128. הערכתם וחששם של המשיבים, כעולה מהחלטת הממונה, כי פרסום שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות יביא באופן קרוב לוודאי להתפטרותם מתפקידיהם, וכפועל יוצא מכך להפסקת הפעילות של הוועדות המוסדיות, לפחות בחלק ניכר מאותם המוסדות –

מקובלת עלי. כתוצאה מכך, הבקשות לאישור ניסויים בבעלי חיים יופנו לוועדה הארצית. זו צפויה שלא לעמוד בקצב הפניות אליה וממילא בתוך פרק זמן קצר לא תוכל לתפקד. דברים אלה נלמדים ממכתביהם של חברי הוועדות המוסדיות ומהעמדות שהגישו, שקטעים מחלק מהם צוטטו לעיל, בהם הם מודיעים, אגב בקשתם לתחולה פרוספקטיבית של הפרסום, על כוונתם לעזוב את התפקיד אם זהותם תפורסם. בהינתן כי הוועדות המוסדיות מטפלות ב-95% מאישורי המחקרים המשלבים ניסויים בבעלי חיים, הרי שהפרסום יביא קרוב לוודאי להצפת הוועדה הארצית בפניות, באופן שבו הליך האישור של ניסויים כאלה יתעכב ויהפוך בלתי אפשרי ומכאן ועד להסטת המחקר הנשען על הניסויים לארצות, שבהן השימוש בניסויים בבעלי חיים אינו מעמיד בסיכון לחשיפה את המאשרים, הדרך קצרה.

129. די אפוא בתשתית שהונחה כדי לבסס ודאות קרובה לשיבוש ממשי בתפקוד התקין של מערך האישור לניסויים בבעלי חיים, ויש בה כדי להצדיק את ההימנעות ממסירת המידע. מסקנה זו מתחזקת מקום בו אנו מחילים על הפרשנות את הקווים המנחים שנקבעו בפרשת **האוניברסיטה העברית** באשר לדרך הפרשנות של הוראות **חוק חופש המידע** נוכח הוראת החיסיון שבחוק הניסויים, שיש בה כדי להמעיט מעוצמת ההוכחה הנדרשת לצורך ביסוס העילה להימנע ממסירת מידע.

130. נתתי דעתי לדגשים שניתנו בעניין **משרד החינוך** (פסקה 11), בכל הנוגע להנחה שפרסום נתוני בחינות המיצ"ב יוביל לביקורת מטעם הציבור וכי ביקורת ציבורית צפויה לרפות את ידי העוסקים במלאכה. אכן, כפי שנקבע שם "ביקורת מטעם הציבור היא ביקורת ראויה ורצויה. אין לדכא אותה. ראוי לעודד אותה...", אלא שבענייננו אין מדובר במניעת ביקורת ציבורית על עבודת הוועדות אלא בסכנה הממשית לכך שלא תהיינה ועדות מוסדיות נוכח הסיכון לקיומו של ביוש (Shaming) ללא כל בקרה כלפי העוסקים במלאכה, דבר שירפה את ידי חברי הוועדות ויביא להתפטרותם המיידית, ללא שיימצאו אחרים שימלאו את מקומם.

131. כפי שציינתי לעיל מסירת המידע עשויה לפגוע במידה כזו בחברי הוועדות הפנימיות שייווצר חשש לביטחונם או לשלומם, וכן מסירת שמותיהם של חברי הוועדות המוסדיות פוגעת פגיעה בפרטיותם. אף אם אניח אחרת, הרי שהשילוב של אלה, מעמיד מסד איתן להנחה בדבר ההתפטרות הצפויה של חברי הוועדות המוסדיות, שחלקם ככל הנראה פועלים בהן בהתנדבות. נוכח מה שתיארתי לעיל הפחד מפני "שיימינג" אינו רק פחד ערטילאי וסובייקטיבי אלא לדידי מקיים גם את המבחן האובייקטיבי. איני מקבל את עמדת העותרת כי המדובר במניפולציה או במצב שבו "צד שלישי יוכל להסיט את האיזון הקבוע בדיון באיומי התפטרות או אי שיתוף פעולה עם הרשות".

132. כך גם לא מצאתי כי מוצדק להביא, באמצעות פרסום שמות חברי הוועדות המוסדיות, למצב שבו המוסדות שאינם יכולים לכונן ועדה מוסדית יאלצו לפנות למסלול האישור לפני הוועדה הארצית לפי [סעיף 13](#) לחוק הניסויים. המחוקק אפשר את דרך הפעולה לפני ועדה מוסדית ונקל להבין את חשיבותה של זו לאישור מחקרים באופן זמין, יעיל ומיידי, המהווה מנגנון אפקטיבי יותר מאשר הצפת הוועדה הארצית בבקשות – דבר שיביא ממילא להאטה אם לא לביטול המחקר מציל החיים המתקיים במדינת ישראל.

133. אף אם נביט במבט משווה למצב במקומות אחרים, הרי שאין לאפשר מסירת מידע רחבה יותר שתוצאתה המיידית היא פגיעה במחקר המתקיים בישראל בהשוואה למדינות העולם. השלמת הטיעונים בעניין הנהלים החלים בארה"ב וכן הראיות הנוספות באשר למדינות אחרות מלמדות כי לא מתקיים סטנדרט אחיד באשר למסירת שמות החברים בוועדות ואין מקום להסיק מסקנות חותכות מהמידע הסותר שהוצג לעיל.

האיזונים הנדרשים לפי סעיפים 10 ו-11 לחוק והסמכות למסירת המידע לפי סעיף 17(ד') לחוק חופש המידע

134. משהגעתי לכלל מסקנה כי בידי הרשות יש מידע, וכי סייגים למסירתו מתקיימים – יש לדון בשאלה האם האיזונים שיש לערוך לפי [סעיפים 10 ו-11](#) לחוק מחייבים להגיע למסקנה שונה, שתביא למסירת המידע במלואו או למסירתו באופן חלקי. דבר זה מתיישב עם העיקרון לפיו ההגבלה של חופש המידע צריך להיות מוצא אחרון ויש "לבחון אמצעים שפגיעתם בחופש המידע פחותה" (ר' [עת"מ 6013/04 מדינת ישראל, משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד ס\(4\) 60, 88 \(2006\)](#)).

135. [סעיף 10](#) לחוק קובע קווים מנחים לשיקול דעת הרשות:

"בבואה לשקול סירוב למסור מידע לפי חוק זה, מכוח הוראות סעיפים 8 ו-9, תיתן הרשות הציבורית דעתה, בין היתר, לענינו של המבקש במידע, אם ציין זאת בבקשתו, וכן לענין הציבורי שבגילוי המידע מטעמים של שמירה על בריאות הציבור או בטיחותו, או שמירה על איכות הסביבה."

136. המבחן הוא של סבירות, המתווה את השיקולים שעל הרשות לבחון בטרם תחליט לסרב למסור מידע (עניין [המועצה להשכלה גבוהה](#), פסקה 21). עם זאת, בית המשפט העליון עמד על העמימות שבסעיף זה, בהזיהרו כי שימוש נרחב בו עלול לרוקן את [סעיפים 8 ו-9](#) לחוק מתוכנם (עניין [גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע](#), פסקה 10). שיקול הדעת הנתון לרשות ובעקבותיה לבית המשפט אינו מוגבל לשיקולים המנויים [בסעיף 10](#), נוכח השימוש בביטוי "בין היתר", וניתן להביא בחשבון שיקולים נוספים (ר' [עע"מ 7024/03 עו"ד גבע נ' עיריית הרצליה](#), [פורסם בנבו] פסקה 18 (6.9.2006), [עע"מ 10845/06 שידורי קשת בע"מ נ'](#)

הרשות השניה לטלויזיה ורדיו, [פורסם בנבו] פסקה 67 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר (11.11.2008), עניין **גישה**, פסקה 10).

137. מקור סמכות נוסף להורות על מתן מידע למרות התקיימות הסייגים שב**חוק חופש המידע** הוא **סעיף 11 לחוק**, שמאפשר להורות על נקיטת אמצעים לקידום מידתיות ההחלטה:

"היה המידע המבוקש מידע אשר הרשות הציבורית רשאית או חייבת שלא למסרו כאמור בסעיף 9, וניתן לגלות את המידע, ללא הקצאת משאבים בלתי סבירה או הכבדה ניכרת על פעולתה של הרשות, תוך השמטת פרטים, תוך עריכת שינויים או תוך התניית תנאים בדבר דרך קבלת המידע והשימוש בו, תמסור הרשות את המידע בהשמטות, בשינויים או בתנאים המחויבים, לפי הענין; נעשו השמטות או שינויים כאמור, תציין זאת הרשות, אלא אם כן אין לגלות עובדה זו, מהטעמים המפורטים בסעיף 9(א)(1)".

138. נוכח השאיפה לממש את זכות הציבור לדעת, על הרשות לבחון האם ניתן לגלות את המידע ולו באופן חלקי – תוך נקיטת צעדים לאיזון ובהם השמטה, שינוי פרטים במידע המבוקש או התנאה של מסירת המידע בתנאים, אם פעולות אלו (כל עוד אינן כרוכות במאמץ בלתי סביר) יאפשרו את גילוי המידע (ר' עניין **המועצה להשכלה גבוהה**, פסקה 21, עניין **גישה** פסקה 10).

139. לצד הסמכויות האמורות ניתנה לבית המשפט סמכות להורות על מתן מידע מכוח **סעיף 17 (ד) לחוק**. השימוש בסמכות זו הוא עצמאי, ואינו נשען על הבחינה שנעשתה לעיל לפי **סעיפים 10 ו-11**:

"על אף הוראות סעיף 9, רשאי בית המשפט להורות על מתן מידע מבוקש, כולו או חלקו ובתנאים שייקבע, אם לדעתו העניין הציבורי בגילוי המידע, עדיף וגובר על הטעם לדחיית הבקשה, ובלבד שגילוי המידע אינו אסור על פי דין".

140. בית המשפט הוסמך לשנות את החלטת הרשות כאשר הוא רואה עניין ציבורי מיוחד בגילוי המידע, בהתאם לאיזונים שבחוק. מדובר בסמכות יוצאת דופן, החורגת מגדרי הביקורת השיפוטית המקובלת, ומתירה לבית המשפט להתערב בהחלטת הרשות גם כשזו עמדה באמות המידה הנדרשות על פי המשפט המנהלי, כגון במקרים בהם החלטת הרשות סבירה אך בית המשפט סבור כי ניתן להגיע להחלטה נכונה יותר, שהולמת בצורה מיטבית יותר את האיזונים שקבע המחוקק בחוק, ותוך מתן משקל מיוחד לעניין הציבורי בגילוי

המידע (עניין **רשות החברות הממשלתיות**, פסקה 29, עניין **המועצה להשכלה גבוהה**, פסקה 23).

141. בגדרו של האיזון שנערך בין השיקולים השונים יש להעמיד את תכליותיו של **חוק חופש המידע**, האינטרס הציבורי בגילוי המידע ומשקלו של האינטרס לעומת אינטרסים אחרים (עניין **דרוקר**, פסקה 27) ובמקרה שלפנינו גם את הוראת החיסיון לפי חוק הניסויים שיש בה כדי להשליך על יישום הוראות חוק חופש המידע במקרה זה.

142. יישום הדברים לענייננו מחייב לתת ביטוי לחשיבות ההגנה על בעלי החיים. ערך זה אינו שנוי במחלוקת וחוק הניסויים נועד לצמצם ככל הניתן את הניסויים בבעלי חיים, ולהבטיח פיקוח הולם על הניסויים, על אופן ביצועם ועל הגשמת תכליות החוק.

143. משכך פני הדברים קמה חשיבות רבה לכך שעבודת הוועדות המוסדיות תהיה נתונה לפיקוח מיטבי על ידי המועצה. חשש זה הביא אותי להורות למשיבים להגיש השלמת טיעון בשאלת הפיקוח בכלל והצעדים הננקטים למניעת ניגודי עניינים בתוך הוועדות המוסדיות בפרט. מתוך ההבהרה שניתנה ניתן ללמוד כי נעשים צעדים להבטיח מניעת ניגוד עניינים בעבודת הוועדה המוסדית וכן כי השמות של חברי הוועדות המוסדיות גלויים לפני חברי המועצה. בכוחה של המועצה לפקח על פעילות הוועדות המוסדיות בהתבסס על הדיווחים השנתיים שהן מגישות הכוללות התייחסות להרכבי הוועדות וכן פעילותן לאשר ניסויים בשנה החולפת.

144. בהשלמות הטיעון שהוגשו על ידי המשיבים עלה כי על מנת להקפיד על תקינות התנהלות הוועדות המוסדיות, עליהן לכלול נציג ציבור, יועץ מדעי ושני וטרנירים מטעם המועצה שהם מורשים לבקר במהלך ביצוע הניסויים בכדי לפקח שהם מבוצעים בהתאם להיתרים שניתנו. חברי הוועדות המוסדיות אף מחויבים לפי חוק לפעול לפי כללי המועצה או כללים שאושרו על ידי המועצה ובהתאם לכללי צער בעלי חיים עליהם לפעול לפי כללי ה-NRC בהחזקת בעלי החיים ובביצוע ניסויים בהם.

145. אחד מחברי המועצה הוא עו"ד סגל שייצג את העמותה "מאחורי דלתות המעבדה" בהליך הקודם בעניין **האוניברסיטה העברית**. מתן האפשרות לעו"ד סגל בכובעו כחבר המועצה וכן מתן האפשרות המקבילה לשני נציגי ארגוני בעלי חיים לצד חברי המועצה האחרים לקבל את המידע המבוקש ולדעת מי הם חברי הוועדות המוסדיות מאפשרים בקרה נוספת על זהות חברי הוועדות המוסדיות ובחינת ניגוד עניינים אפשרי, כל זאת לצד מנגנוני הבקרה האחרים, מבלי להביא לפגיעה או לחיסול הוועדות המוסדיות.

146. זאת ועוד, לעותרת נמסרו נתונים לגבי הרכב הוועדות המוסדיות במסגרת כללי ה-NRC למעט זהות החברים. מידע זה אמנם אינו כולל את הזהות הפרסונלית של כל חבר וחבר אך מאפשרת לבחון את כשירותו לשמש כחבר בוועדה מוסדית.

147. התועלת העודפת שתצמח מפרסום שמות חברי הוועדה בהשוואה למצב הנוכחי בו המידע גלוי למועצה, אינה משמעותית ואין בכוחה לגבור על החשש המשמעותי מפני ביוש חברי הוועדה, הפגיעה בפרטיותם והשיבוש בעבודת הוועדות והמועצה. בפני המועצה מצוי המידע השלם וביכולתה לבקש לקבל מידע משלים מהמוסדות ככל שתחשוש שנפלה תקלה בהתנהלותן. זאת בניגוד לפרסום של שמות החברים שיאפשר ביקורת ציבורית לאו דווקא מוצדקת שתתבסס על מידע חלקי. אכן, אין להתעלם מכך שפרסום השמות מאפשר מעקב טוב יותר אחר האפשרות לניגוד עניינים אך באיזון בין השיקולים השונים איני סבור כי העדיפות שיש לפרסום השמות על פני הפתרונות האחרים המיועדים למנוע ניגוד עניינים מצדיקה את שינוי נקודת האיזון.

148. בהמשך להבחנה האפשרית שהזכרתי בהקשרים קודמים, בחנתי את האפשרות לפרסום שמותיהם של היושב ראש והוטרניר כפי שנעשה בארצו הברית, אלא שאיני סבור כי התועלת שתצמח מכך מצד אחד והסיכון שהדבר יביא עדיין להתפטרות יושבי הראש והוטרנירים מצדיקים את נקיטת הגישה הזו. כאמור ליושבי הראש לא ניתנו סמכויות ייחודיות שמצדיקות הבחנה בינם לבין החברים האחרים. אכן, [בסעיף 14\(ד'\)](#) לחוק הניסויים קבועה סמכות חריגה ליושבי ראש הוועדות המוסדיות לאשר ניסויים מקום בו "יש סכנה מיידית לבריאות הציבור או לבריאות בעלי חיים אם לא ייערך הניסוי, וכי לא ניתן לכנס את הוועדה בדחיפות", אך מדובר בסמכות חריגה שאינה מלמדת על מעמד שונה ליושב הראש. גם בהנחיה לפיה יושב הראש צריך שיהיה "דמות מוערכת ובעלת משקל במוסד" (החלטת המועצה 1/2013) אין בהכרח כדי להפוך את היושב ראש לאיש ציבור ולהביא להסטת נקודת האיזון בעניינינו כמו גם להגדרות התפקיד שלו כפי שנקבעו במוסדות השונים, כמפורט לעיל.

סיכום

149. על יסוד כל האמור לא מצאתי עילה להתערב בשיקול דעתם של המשיבים בעת שדחו את בקשת העותרת למסירת המידע המבוקש ולא מצאתי מקום להפעלת הסמכות הנתונה לי למסירת המידע מכוח [חוק חופש המידע](#). לפיכך, אני דוחה את העתירה.

150. בנסיבות העניין ובשל הסוגיות העקרוניות שהעתירה עוררה - אין צו להוצאות.

ניתן היום, ו' ניסן תשע"ט, 11 אפריל 2019, בהעדר הצדדים.

ארנון דראל, שופט

ארנון דראל 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)